

ЗА ДУХОЎНАЕ АДРАДЖЭННЕ!

Фота Мікалая ПЯТРОВА. БелТА

Учора ў сталічным Палацы Рэспублікі Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка ўручыў Прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне", спецыяльныя прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, спецпрэміі Прэзідэнта "Беларускі спартыўны Алімп".

На здымку: Аляксандр Лукашэнка ўручае спецыяльную прэмію Прэзідэнта дзеячам культуры і мастацтва супрацоўніку Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Барысу Лазуку.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

АГНІ КУЛЬТУРНАЙ СТАЛІЦЫ-2015

ЗАПАЛЯЦЦА
Ў ПАНЯДЗЕЛАК

КУЛЬТУРНАЯ СТАЛІЦА БЕЛАРУСІ
БРЭСТ

Афіцыйна

Указ № 649 ад 30 снежня 2014 г. Аб прысуджэнні прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" 2014 года

Разгледзеўшы прадстаўленні Міністэрства культуры і Савета фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, узгодненыя з кіраўніцтвам Беларускай Праваслаўнай Царквы, **пастанаўляю:**

1. За актыўную дзейнасць у гуманітарнай галіне, што садзейнічае захаванню і прымнажэнню нацыянальнага культурнага здабытку, выхаванню ў моладзі любові да Айчыны, умацаванню духоўных каштоўнасцей і мастацка-маральных традыцый, ідэй чалавекалюбства, дабрачыннасці і міласэрнасці, прысудзіць прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" 2014 года:

аўтарскаму калектыву ў складзе протаіерэя Карасцялёва Ігара Еўдакімавіча, настаяцеля рэлігійнай абшчыны "Прыход храма іконы Божай Маці "Усіх тужлівых Радасць" у г. Мінску Мінскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы, і Краўцовай Марыны Віктараўны, дацэнта кафедры аснцы спецыяльнай педагогікі і псіхалогі ўстанова адукацыі "Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка", — за стварэнне вучэбна-вытворчых майстэрняў рэлігійнай абшчыны "Прыход храма іконы Божай Маці "Усіх тужлівых Радасць" у г. Мінску Мінскай епархіі Беларускай Праваслаўнай Царквы;

калектыву дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы "Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь" — за ўвасабленне нацыянальна-гістарычнай тэматыкі ў спектаклях тэатра і пастаноўку балета "Вітаўт";

калектыву дзяржаўнай установы "Рэспубліканскі інтэрнат ветэранаў вайны і працы" — за вялікі ўклад у развіццё дзяржаўнай сістэмы сацыяльнай абароны, свярджэнне ідэй чалавекалюбства і міласэрнасці ў грамадстве;

калектыву ўстанова адукацыі "Нацыянальны дзіцячы адукацыйна-аздараўленчы цэнтр "Зубронак" — за значныя дасягненні ў развіцці здольнасцей таленавітых і адораных дзяцей і падлеткаў, выхаванне будучых грамадскіх лідараў;

Цэнтральнаму камітэту грамадскага аб'яднання "Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі" — за значны ўклад у грамадзянскае выхаванне і фарміраванне патрыятычнай самасвядомасці моладзі.

2. Міністэрству культуры ажыццявіць выплату прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне" 2014 года са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.

3. Вызваліць сумы прэміі, атрыманых у адпаведнасці з дадзеным Указам, ад абкладання падаходным падаткам з фізічных асоб.

4. Дадзены Указ уступае ў сілу з дня яго падпісання.
**Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА**

Указ № 650 ад 30 снежня 2014 г. Аб прысуджэнні спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2014 года

Разгледзеўшы прадстаўленні Міністэрства культуры і Савета фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва, **пастанаўляю:**

1. За выдатныя дасягненні ў галіне музычнага і выяўленчага мастацтва, кінавідэамастацтва, музычнай справы, народнай мастацкай творчасці, архітэктуры, выхавання творчай моладзі, якія атрымалі грамадскае прызнанне, прысудзіць спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2014 года:

ансамблю песні і танца "Медуніца" ўстановы культуры "Магілёўская абласная філармонія" — за значны ўклад у захаванне і развіццё традыцыйнай беларускай музычнай культуры, актыўную канцэртную дзейнасць;

аўтарскаму калектыву закрытага акцыянернага таварыства "Сталічнае тэлебачанне" ў складзе Адашкіна Аляксея Васільевіча, дырэктара Дырэкцыі спецыяльных праектаў, і Макей Вольгі Сяргееўны, карэспандэнта спецыяльнай службы карэспандэнтаў Дырэкцыі інфармацыйнага вясчання, — за стварэнне цыкла дакументальных фільмаў "Шай-бу! Шай-Бу!";

аўтарскаму калектыву ў складзе Боганевай Алены Міхайлаўны, супрацоўніка дзяржаўнай навуковай установы "Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі", Варфаламеевай Тамары Барысаўны, старшага навуковага супрацоўніка гэтай навуковай установы, і Козенкі Мікалая Аляксеевіча, педагога дзяржаўнай установы адукацыі "Цэнтр дадатковай адукацыі "Ветразь" Кастрычніцкага раёна г. Мінска, — за стварэнне фундаментальнага навуковага 6-томнага выдання "Традыцыйная мастацкая культура беларусаў";

аўтарскаму калектыву ў складзе Дамнянковай Людмілы Уладзіміраўны, дацэнта кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ўстанова адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў", Лабковіча Пятра Віктаравіча, дырэктара творча-эксперыментальнага прыватнага ўнітарнага прадпрыемства "ГУДАРТ", і Лазукі Барыса Андрэевіча, загадчыка аддзела старажыт-

набеларускай культуры дзяржаўнай навуковай установы "Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі", — за вялікую навуковую і творчую працу па адраджэнні традыцый нацыянальнай культуры і асабісты ўклад у стварэнне экспазіцыі музея гісторыі слупкіх паясоў на базе рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства мастацкіх вырабаў "Слупкія паясы" ў г. Слупку Мінскай вобласці;

калектыву дзяржаўнай установы "Мемарыяльны комплекс "Брэсцкая крэпасць-герой" — за вялікі ўклад у захаванне гістарычнай памяці аб Вялікай Айчыннай вайне і стварэнне новай экспазіцыі ў Паўднёва-ўсходняй казарме Цытадэлі Брэсцкай крэпасці "Музей вайны — тэрыторыя міру";

калектыву дзяржаўнай установы культуры "Творчыя майстэрні "Цэнтр сучасных мастацтваў" — за вялікі ўклад у прапаганду сучаснага выяўленчага мастацтва Беларусі і арганізацыю значных выставачных праектаў;

калектыву Неглюбскага сельскага цэнтра ткацтва Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці — за значныя дасягненні ў справе адраджэння і развіцця народных рамёстваў, захаванне і папулярызацыю традыцыйных тэхналогій вытворчасці неглюбскіх ручнікоў;

Багласаву Сяргею Георгіевічу, члену грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз архітэктараў", галоўнаму спецыялісту камунальнага будаўніча-эксплуатацыйнага ўнітарнага прадпрыемства "Мінская спадчына", — за значны асабісты ўклад у рэстаўрацыю і аднаўленне гісторыка-культурнага комплексу плошчы Свабоды з прылеглай забудовай у г. Мінску; Бандарэчу Сяргею Афанасьевічу, мастаку-скульптару, члену грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў", — за вялікі ўклад у развіццё беларускага выяўленчага мастацтва і стварэнне высокамастацкіх твораў манументальнай і станковай скульптуры; Ганчаруку Уладзіміру Іванавічу, прафесару кафедры малюнка ўстанова адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў", — за вялікі асабісты ўклад у развіццё выяўленчага мастацтва Беларусі і выхаванне таленавітай моладзі.

2. Міністэрству культуры ажыццявіць выплату спецыяльных прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва 2014 года са сродкаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва.

3. Вызваліць сумы прэміі, атрыманых у адпаведнасці з дадзеным Указам, ад абкладання падаходным падаткам з фізічных асоб.

4. Дадзены Указ уступае ў сілу з дня яго падпісання.
**Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр Лукашэнка**

Важным ды запамінальным гэты тыдзень стаў не толькі праз святкаванне Ражджства Хрыстова праваслаўнымі вернікамі, але і праз ушанаванне асоб, якія зрабілі значны ўнёсак у падтрымку і развіццё культуры краіны. Урачыстая цырымонія ўзнагароджання лаўрэатаў прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне", спецыяльных прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, спецыяльных прэміі Прэзідэнта краіны "Беларускі спартыўны Алімп" ужо традыцыйна сабрала лепшых з лепшых у Палацы Рэспублікі.

Святочна ўпрыгожаны інтэр'ер, выстаўка дасягненняў творчых заслуг лаўрэатаў, урачыстасць атмасферы і, вядома ж, удзельнікі мерапрыемства, іх ветлівасць ды нязмушанасць — усё гэта, быццам фрагменты вялікага пазла, складала агульную карціну таго, што адбылася 9 студзеня на галоўнай пляцоўцы краіны.

2014-ы мінуў, шмат чаго ўжо стала гісторыяй, але дасягненні лаўрэатаў прэміі, з шанавання якіх пачаўся новы год, павінны рэхама адгукацца ў культурнай, духоўнай прасторы будучага. Гэтая нота гучала і ў словах Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнка, які асабіста, паводле шматгадовай традыцыі, узнагароджваў лаўрэатаў.

— Наша краіна адкрыта для заваення сусветнага досведу. Але, спасцігаючы культуру іншых народаў, важна не растварыцца ў ёй, не страціць сваё аблічча. Мы ўзнагароджваем тых, хто стварае сучасныя творы ў розных жанрах, абапіраючыся на нашу мастацкую спадчыну, светапогляд і традыцыі, — падкрэсліў Кіраўнік краіны.

Форум

Нэлі БЕКУС: — "Шостая лінія" цалкам адпавядала той атмасферы, якая панавала ў грамадстве ў першыя постсавецкія гады: прага навізны, ваганні, "энергія выхад"… Таму той усплёск мастацкай актыўнасці быў цалкам выплумачальны…

Віктар ПЯТРОЎ: — Сапраўды, можна сказаць, што "Шостую лінію" спарадзіў сам час: гэта прадукт "постперабудовы". Мастакі, якія не адпавядалі афіцыйнай ідэалогіі, на Беларусі існавалі заўсёды, але ж раней іх папросту не было відаць. Мы выстаўляліся на кватэрах, рабілі выезды на прыроду… А калі гэта стала магчымым, стварылі ўласную галерэю. Ізноў жа, нават не мы, а сама

культурная сітуацыя, але — з нашым непасрэдным удзелам. Гэта было своеасаблівае ахвярапрынашэнне кожнага ўдзельніка працэсу, якое патрабавала і часу, і ўласных грошай… Таго пакалення сёння, на жаль, ужо няма. Калі хто і працягвае актыўна тварыць, дык гэта "выпадкова жывыя людзі"…

Сяргей ЖДАНОВІЧ: — Я ў той час толькі фарміраваўся як мастак, і добрыя прыклады для мяне былі вельмі важныя. Тым больш, тэндэнцыі, якія працягваліся ў "Шостай…", зусім не падаваліся другаснымі параўнальна з тагачасным арт-працэсам у Польшчы, Расіі, Германіі. Пасля закрыцця галерэй ў беларускім сучасным мастацтве існаваў даволі доўгі перыяд зацішша. Многія аўтары паз'язджалі альбо адышлі ў цень. Цягам гадоў дзесяці амаль нічога не адбылася — нейкая пустая зона, перыяд млявых працэсаў. А тое новае пакаленне, якое вырастае параўнальна нядоўна, пра "Шостую лінію" нават і не ведае…

Нэлі БЕКУС: — І вось што дзівіць: сённяшняя атмасфера мала нагадвае бурлівыя 90-я, аднак у час прагляду выстаўкі я не заўважыла асаблівага "разрыву" з той сітуацыяй.

Ілья СВІРЫН: — Можна, прычымнай таму — заўсёдна інтравертнасць беларускага мастацтва і канкрэтных яго прадстаўнікоў? Яны як былі, так і засталіся "на сваёй хвалі", непадуладныя "павевам часу".

Віталь ЧАРНАБРЫСАЎ: — Сапраўды, у Мінску мастацкая сітуацыя заўсёды была асаблівай. Яна моцна адрозніваецца, скажам, ад пецярбургскай ці маскоўскай.

Ірына БІГДАЙ: — У Маскве летась прайшоў маштабны выставачна-даследчыцкі праект "Рэканструкцыя", прысвечаны галерэйнаму

Галерэя "Шостая лінія", без якой немагчыма ўявіць беларускае мастацкае жыццё 1990-х, знікла, з аднаго боку, занадта даўно і, з іншага, зусім нядоўна, каб ператварыцца ў прывабны аб'ект для аматараў "арт-палеанталогіі". Але здарылася нечаканае: праз шаснаццаць (!) гадоў пасля свайго закрыцця гэты "выкапень" стаў адкопчацца сам! Міжнародны фестываль "Suma Sumatum", які сінхронна прайшоў у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва і Цэнтры сучасных мастацтваў, стаў адной з самых запамінальных сёлетніх падзей у катэгорыі, заяўленай у назвах абедзвюх устаноў. З куратаркай фэсту Ірынай БІГДАЙ мы дамовіліся "на дыктафон" абмеркаваць яго вынікі. Пра ейнай прапанове, наша гутарка была спалучана з адкрытай фінісажнай дыскусіяй. Маўляў, яна ўсё адно не збярэ багата ўдзельнікаў, тым больш, яе вырашылі нават адмыслова не рэкламаваць. Тым не менш, без адмысловых запрашэнняў у гутарцы пра лёс мастацкага дыскурсу, які рэпрэзентуе галерэя, узялі ўдзел прафесар Эксцэртскага ўніверсітэта (Вялікабрытанія) Нэлі БЕКУС, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар Гарвардскага ўніверсітэта (ЗША) Ігар МАЛЕВІЧ, а таксама мастакі, прынамсі, двух датчынскіх да "Шостай лініі" пакаленняў, Віталь ЧАРНАБРЫСАЎ, Віктар ПЯТРОЎ, Ігар САЎЧАНКА, Антон СЛЮНЧАНКА і Сяргей ЖДАНОВІЧ.

Ілья СВІРЫН

Штрых-код №6

жыццё 90-х. Наша выстаўка мелася адкрыцця прыблізна адначасова, аднак гэтага не адбылося выключна па тэхнічных прычынах: на той момант не ўдалося знайсці памяшканне…

Ілья СВІРЫН: — Маскоўская "Рэканструкцыя" атрымалася праектам амаль музейным, і таму ён, як падаецца, не дасягнуў галоўнай мэты — аднаўлення духу 90-х. Датклівы навуковы падыход, шыкоўны асабняк у цэнтры расійскай сталіцы, суровыя "сек'юрыці" стваралі зусім неадпаведны мастацкай з'яве антураж.

Ірына БІГДАЙ: — Больш за тое, там амаль не дэманстраваліся

вапіс: як выявілася, ён раззішоўся па замежных калекцыях. Лямцавы самалёт або якую іншую інсталяцыю можна аднавіць, а вось карціну… У нас такіх праблем пакуль што няма.

Віталь ЧАРНАБРЫСАЎ: — Чаму ж? Творы беларускіх мастакоў вывозілі за мяжу літаральна вагонамі, і часам іх сляды ўжо не знойдзеш…

Ілья СВІРЫН: — Падаецца, "Suma…" засведчыла тое, што ў Мінску гэты культурны пласт пакуль яшчэ не "музеефікаваўся". Ён па-ранейшаму жывы і "нестэрільны". Але — неадаследаваны, небрэндзіраваны і некапіталізаваны…

Ірына БІГДАЙ: — Сапраўды, пад час вернісажу не ў мяне адной было дэжаво: як быццам мы — у той, даўняй, "Шостай лініі"…

Нэлі БЕКУС: — У 90-я мінская сітуацыя ў мастацтве была падобна на маскоўскую, але далейшае развіццё падзей адбылася па розных сцэнарыях, і цяпер маскоўскае культурнае поле вызначаюць зусім іншыя фактары. Перадусім — капіталізм постфардысцкага кшталту, калі галоўную ролю адыгрывае менавіта сімвалічны капітал. Там ужо навучыліся атрымліваць прыбытак з тых каштоўнасцей, якія не маюць матэрыяльнага вымярэння. У Расіі бізнес-клас даўно жыве на гэтай хвалі, адсюль і яго інтарэс да сучаснага мастацтва. На Беларусі ж сітуацыя іншая: тут пакуль мала хто разумее, што грашовую вартасць могуць мець не толькі такія "адчувальныя" рэчы, як, скажам, трактары ды лядоўні, але і нешта зусім эфемернае — скажам, пэўны культурны кантэкст.

Ігар МАЛЕВІЧ: — Я ведаю людзей, у якіх дастаткова сродкаў і якія ў прынцыпе не супраць інвеставання іх у тыя або іншыя сацыякультурныя праекты, але ж яны зусім не абазнананы ў сферы сучаснага мастацтва. Ёсць пэўны бар'ер паміж нашым інтэлектуальным асяроддзем ды астатняй супольнасцю, у тым ліку бізнесам. І калі не прабіваць у гэтым муры нейкія хады і тунэлі, калі не траціць сваіх высылкаў на пошук узаемдзеяння, ніхто да вас не прыйдзе і не скажа: вось вам валізка грошай — зрабіце сабе добрую выстаўку!

Ілья СВІРЫН: — У нашым лексіконе таксама ўжо з'яўляецца паняцце "сімвалічны капітал" — прыкладам, у дачыненні да мастакоў Парыжскай школы. Але

КУЛЬТУРА ШТОТДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГА (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) газета
Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ.
Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ;
рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПІАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі:** Дар'я АМЯЛЬ-КОВІЧ, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САЎЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД;
карэктар — Інга ЗЕЛІБІС.
Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрэс: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданы, асноўнае месца працы, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.
Аўтарскія рупакісы не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыялы на правах рэкламы.
"Культура", 2015. Наклад 6 314. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 09.01.2015 у 21.00. Замова 206.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

У Мінску ўручылі прэміі Прэзідэнта

"Важна не страціць сваё аблічча"

Таксама беларускі Лідар зазначыў: "Адданаць хрысціянскім каштоўнасцям, маральным, эстэтычным традыцыям з'яўляецца адным з галоўных фактараў у развіцці беларускай нацыі, захаванні яе еднасці".

Натуральна, перад урачыстасцямі мы пацікавіліся ў лаўрэатаў прэміі, як яны плануюць надалей развіваць свае творчыя праекты. І вось якія пачулі адказы.

Людміла КАВАЛЁВА, кіраўнік Неглюбскага сельскага цэнтру ткацтва Веткаўскага раёна:

— Як працавалі, так і будзем працаваць... Канешне, хацелася б павялічыць колькасць ткачых. Але для гэтага трэба, каб быў трывалы запыт на ручнікі. А яго пакуль няма ў тых памерах, якіх хацелася б... Значыць, неабходна заняцца як мае быць рэкламай. Тут варта патлумачыць патэнцыйнаму спажывецу, што адметны па традыцыйным арнаменце неглюбскі ручнік — не для выцірання рук. І важна тут патлумачыць, які з нашых вырабаў ужываецца пры

хрышчэнні ці сустрэчы гасцей, а на які маладых ставіць...

Мікалай КОЗЕНКА, педагог Цэнтру дадатковай адукацыі "Ветразь" Кастрычніцкага раёна Мінска:

— На парадку дня — выпуск дыскаў, якія сталі б арганічным дадаткам да шасцітомніка "Традыцыйная мастацкая культура бела-

расаў". Матэрыялу сабрана багата: песні, казкі, процыма відэазапісаў. Выдаць такія дыскі на сёння — не так і проста... Што да мяне, дык ёсць жаданне прадоўжыць працу над серыяй "Беларускі народны танец. Традыцыі і сучаснасць". Першая кніжка з'явілася на падставе сабраных даных па Магілёўшчыне. Але з'явілася ў Магілёве... у адным экзэмпляры. А ў ідэале павінна таксама быць шэсць тамоў — па колькасці беларускіх абласцей...

Барыс ЛАЗУКА, кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт, супрацоўнік Цэнтру даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук:

— Музей у Слуцку дае ўяўленне не толькі пра адметную ткацкую традыцыю ў сусветным кантэксце, але і дазваляе ўбачыць сам працэс стварэння на сучасным абсталяванні ідэнтычных копіяў спецыяльных паясоў. Важна, каб нашу краіну пазнавалі не толькі па яркіх сцяжкіх строях, але і праз шляхецкія элементы вопраткі, якія былі пашыраны ў XVIII стагоддзі. А таму ў будучыні хацелася б прадоўжыць працу

да, мо неўзабаве сучасны спецыяльны пояс стане важным атрыбутам дыпламатычных прыёмаў...

Рыгор БЫСЮК, дырэктар Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць — герой":

— Вельмі натхняе такая ўвага да нашай дзейнасці. Што да грашовай часткі, дык большая частка сумы пойдзе на развіццё комплексу. Адзначым і працу самых актыўных работнікаў. У 2015-м нам хочацца наблізіць лічбу наведвальнікаў да 400 тысяч чалавек штогод. Будзем працягваць займацца рамонтам вольных пакуль што памяшканняў: некаторыя з іх можна адаптаваць пад музейныя экспазіцыі. Было б добра стварыць адну з іх па гісторыі Брэсцкай крэпасці...

Заканчэнне артыкула чытайце на старонцы 13, а на гэтай паласе прапануем візуалізацыю тых падзей, здзяйсненняў і асоб са сферы культуры, што адзначаны высокай дзяржаўнай узнагародай.

Фотасюжэт нумара

Віншаванні

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь шчыра віншуе з узнагароджаннем Міністра інфармацыі нашай краіны **Лілію Станіславаўну АНАНІЧ** ганаровай граматай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь за шматгадовую плённую працу ў органах дзяржаўнага кіравання, значны асабісты ўклад у рэалізацыю дзяржаўнай інфармацыйнай палітыкі.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь віншуе дырэктара навукова-даследчай і асветнай установы культуры "Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік" **Тамару Аляксандраўну ДЖУМАНТАЕВУ** з узнагароджаннем Ганаровай граматай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь за шматгадовую плённую працу ў сферы культуры, высокі прафесіяналізм, значны асабісты ўклад у развіццё і захаванне гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі.

Пра недаследаванае, небрэндзіраванае і некапіталізаванае

экстрапаляваць яго на сучаснікаў пакуль ніхто не адважваецца.

Віталь ЧАРНАБРЫСАЎ: — Я не выстаўляўся ў "Шостай лініі", і з вяршыні майго веку ўсе мастакі тых пакаленняў падаюцца мне маладымі. Але ў мяне не ўнікае сумневаў у тым, што іх творчасць — гэта ні больш ні менш як здабытак Беларусі.

Ігар МАЛЕВІЧ: — Я ўвогуле чалавек "збоку" — не лірык, а прафесійны фізік, які нечага ў сваёй галіне дасягнуў. Але з Віталём у дадзеным выпадку цалкам згодны: творы, якія ўбачыў на гэтай выстаўцы, утрымліваюць унікальны нацыянальны код культуры і з'яўляюцца важнай часткай апошняй. І калі гэты элемент загіне, нам, прысутным, дый усім сучаснікам, нашы нашчадкі ніколі не даруюць. Варта пра гэта падумаць...

Віталь ЧАРНАБРЫСАЎ: — І самае важнае цяпер было — зрабіць нават не выстаўку, але менавіта першы крокі ў плане даследавання ды асэнсавання гэтай сітуацыі.

Нэлі БЕКУС: — Сёння тыя людзі, якія маюць літаральны, непасрэдны досвед, пакуль яшчэ сярод нас ды могуць сёе-тое распавесці. Але пройдзе нейкі час — і спытаць ужо не будзе ў каго. І калі даследчыцкая моладзь дабярэцца да культурнага пласта 90-х, ёй давядзецца "дадумаць" ды вынаходзіць іншыя сэнсы. Уласна, гэта я да таго, што быў абраны вельмі добры час для такога вось "падсумавання".

Ірына БІГДАЙ: — Дый нават самі ўдзельнікі падзей ужо шмат чаго не памятаюць: гады ж ляцяць... Але

адзін толькі погляд на відэа або на газетную публікацыю таго часу — і памяць абуджаецца, аднаўляецца нейкае бачанне з вялікай часовай адлегласці. Між іншым, папярковы архіў "Шостай лініі" быў для мяне своеасаблівай валізкай без ручкі: я шаснаццаць гадоў цягала яго з сабой з кватэры на кватэру, з краіны ў краіну... Натуральна, гэтыя матэрыялы не раз маглі элементарна згубіцца. Урэшце, прыйшла думка адшкадаваць час ды ўсё алічываць...

Ігар МАЛЕВІЧ: — У Сан-Францыска ёсць Універсітэт Берклі, які ўтрымлівае найвялікшую ў свеце калекцыю архіваў, прысвечаных сучаснаму мастацтву. Прыкладам, я там знаходзіў матэрыялы, датычныя мастакоў з Віцебска. Якім чынам яны трапілі праз акіяны? Ды вельмі проста: амерыканцы актыўна купляюць розныя архіўныя дакументы.

Нэлі БЕКУС: — Ведаю, таксама вельмі неаблагі архіў — у Брэмене, дзе захоўваецца мноства матэрыялаў з постсавецкай прасторы... Але я супраць таго, каб перадаваць архівы "Шостай лініі" некуды за мяжу, бо ў такім выпадку камусьці з нас некалі давядзецца прасіць дазвол імі пакарыстацца. Сімвалічны капітал павінен захоўвацца на радзіме, і вельмі важна знайсці стратэгічны фармат яго легітымацыі...

Ігар МАЛЕВІЧ: — Трэба, каб такія імпульсы, як гэты фестываль, рэзанавалі ў грамадстве. Уяўляю, якая магла б атрымацца перадача на ТБ...

Ірына БІГДАЙ: — Нават цяжка сабе ўявіць, хто б мог яе зрабіць.

Тыя журналісты, якія здымалі пра нас у 90-я, цяпер не ў прафесіі альбо займаюцца далёка не культурай...

Віктар ПЯТРОЎ: — Мабыць, цягам гэтых гадоў нам бракуе ініцыятывы ад саміх сябе. Вядома, мастак не абавязаны браць на сябе функцыю арганізатара, папулярызатара, даследчыка, але... ад кожнага патрэбна пэўнае ахвярапрынашэнне. Трэба самім знаходзіць грошы ды ініцыяваць тыя ж даследаванні, не чакаючы дапамогі "збоку". Але ўсё гэта можна зрабіць толькі разам.

Віталь ЧАРНАБРЫСАЎ: — На легендарнай "Пушкінскай-10" у Пецярбургу мастакі па ўласнай ініцыятыве стварылі міжнародную арганізацыю, якая вядзе навуковую работу, збірае дакументацыю, ладзіць розныя праекты... Як падаецца, гэты прыклад у нашых варунках варта пераймання.

Антон СЛЮНЧАНКА: — "Шостая лінія" — гісторыя, да якой я некалі дакрануўся. Але апрача вывучэння і асэнсавання былога, вельмі важна, каб адыбываўся і паралельны працэс — стварэнне мастацтва сённяшняга. Бо калі толькі азірацца назад, што ж чакае нас у будучыні?

Ірына БІГДАЙ: — Ад пачатку я хацела зрабіць нешта падобнае да "Рэканструкцыі" — праект, скіраваны менавіта ў мінулае. Але калі мы з мастакамі пачалі ўзаемадзейнічаць, яны адно за адным сталі адмаўляцца ад гэтай канцэпцыі. Прынамсі, палова запрошаных удзельнікаў пагадзілася выстаўляць толькі новае. А другая — хуценька зразумела, што будзе выглядаць проігрышна на тле першай, і таксама прапанавала тыя творы, якія раней ніхто не бачыў...

Працяг дыскусіі — на старонцы 12.

Дзяжурны па нумары

"Чыліканне" ў Сеціве

Ці можа сёння мастак уявіць сваю хаця б прыкладную аўдыторыю: колькасць прыхільнікаў, іх гендарны баланс і ўзрост? Хіба прыблізна. А вось Чылік можа. Хто такі Чылік? Зараз патлумачу.

Аліна САЎЧАНКА

Чылік — гэта і рака, і гара, і птушка. Але апошнія некалькі гадоў гэтае імя ўласнае стала знакамітым дзякуючы яшчэ і творчасці хлопца Анатоля, якому 21 год і які родам са Слоніма. Жыве ён зараз у Мінску, здымае кватэру, скончыў нядаўна БДЭУ... Вось прыблізна ўсё, што вядома мне пра яго жыццё-быццё. А вось пра яго творчую дзейнасць я, як і астатнія 32 тысячы 216 чалавек з ліку падпісчыкаў старонкі Чыліка ў сацыяльнай сетцы, ведаю значна больш.

Справа ў тым, што Анатоль Чылік — гэта сучасны інтэрнэт-творца. Нават не ведаю, як "абмаляваць" жанр, у якім ён працуе: гэта нейкі сінтэз комікса, анекдота, вокнаў РОСТА і яго ўласнага стылю. На выхадзе мы, гледачы, маем перад вачыма камічны слоўна-мастацкі "прадукт", ад якога, праз смех, разрываецца жывот, а часам і, як кажуць, мазгі. Чылік робіць твор на роўным месцы, прычым часта заданні яму даюць самі прыхільнікі. Напрыклад, на прапанову намаляваць "святлафор у розных рэжымах" (разумеі задачу, як хочаш) ён выдаў цэлую серыю: паказаў каменданцкую гадзіну, рэкламу, сексізм, дальтанізм, мінімалізм, парашутызм, кансерватызм і бюракратызм — і ўсё праз гэтае аптычна-сігнальнае прыстасаванне. Ці яшчэ: адлюстравач розныя паняцці, якія спатрэбяцца пры вядзенні бізнесу, на прыкладзе транспартыроўкі нябожчыка па рацэ Стыкс. Лухта, на першы погляд, — з найрадэйшых. Але вось вам і фізічны знос, і тэхніка бяспекі, і канкурэнцыя, і брэндзіраванне з рэбрэндзынгам, і мадэрнізацыя, і інавацыя — усё гэта пасярэдзіне жудаснай ракі ў лодцы.

Сама манера Чыліка, хутчэй, прымітыўная: чыстыя колеры, схематычная падача, мультыплікацыйнасць. Дакладна не ведаю, як ён працуе — на планшэце ці на іншым гаджэце, якую праграму выкарыстоўвае, аднак тое, што ён стварае свае работы не на паперы алоўкамі — факт. Урэшце, сёння мы становімся сведкамі новых катэгорый: віртуальны мастак і яго віртуальныя прыхільнікі, а разам з усім — і парушэнні аўтарскіх правоў. Сама была сведкай таго, як яго "свежыя плады" расцягваюцца па Сеціве адміністратарамі публікаў творчага кірунку Беларусі, Расіі, Украіны нават без пазначэння аўтарства. Весці барацьбу з "нябачнымі ворагамі" ў такой сітуацыі вельмі складана. Можна сказаць, гэта плата за тое, што ты маеш гіганцкую аўдыторыю фанатаў. Магчыма, у момант, калі вы чытаеце гэты сказ, "армія" Чыліка павялічваецца (на момант напісання артыкула — 32 728 падпісчыкаў у адной толькі сацсетцы), але разам з ёй расце і колькасць патэнцыйных інтэрнэт-злачынцаў, якія потым выдаюць творчасць самародка за сваю.

Можна ставіцца да такіх, як Чылік, скептычна, можна крытыкаваць яго метады і адсутнасць мастацкай адукацыі, можна зайздросціць яго знаходлівасці альбо наогул лічыць зоркай-аднаднеўкай. Але рэальнасць такая, што сёння мастацтва прасочваецца ў Інтэрнэт і, наадварот, нараджаецца там ды выходзіць за яго рамкі. Трэба толькі даваць яму шанец, не прымушаць дзейнічаць класічнымі алгарытмамі, быць цярплівымі і чулымі да яго. А таксама лічыцца з яго моцнымі бакамі, такімі як масавасць, і слабымі — вокалгеннасць існавання. Але: калі маем Сеціва, дык чаму б ім не скарыстацца, зрабіўшы з яго пляцоўку для дэманстрацыі ўласнай творчасці?

З усяго трэба рабіць высновы ды падагульненні, чым і заняўся зараз Чылік. Дазналася, што ён працуе над кнігай, як кажуць мэтры, з неапублікаванага... Вось так "з'ялены", але знаходлівы амаатар вядзе барацьбу за сваё існаванне на культурным маладзёжным небасхіле, ахвяруе нечым для таго, каб атрымаць з гэтага падвойную выгаду, заваёўвае публіку і кантактуе з ёй. А тым часам некаторыя беларускія мастакі, з прафесійнай адукацыяй ды дзясяткамі гадоў практыкі за плячыма, усё думаюць, як ім сабраць на сваёй персанальнай выстаўцы якую тысячу гледачоў...

К

Новы год і Каляды — самы лепшы і зручны час, каб падвесці пэўныя вынікі або згадаць найцікавейшыя ці найбуйнейшыя падзеі, што адбыліся ў Беларусі цягам мінулых 365 дзён. Таму на шматлікіх сайтах у разліўным моры беларускага Інтэрнэту на гэтым тыдні можна адшукаць матэрыялы, дзе робіцца аналіз палітычных, эканамічных, турыстычных, а таксама культурных падзей 2014 года. Вось на апошніх і спынімся.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Вынікі ёсць. І які вынік?

Пра сайты, "рэзананс" выставак і рэнесанс увагі да мовы

Уражаныя ўражальным

Самае галоўнае, што вынікае з прагледжаных у Байнэце тэкстаў, — культурнае жыццё краіны летас сапраўды буяла. Прынамсі, як пазалета, так і шмат гадоў таму, яшчэ за часамі Савецкай Беларусі... І з гэтым фактам, што ні кажы, сапраўды не паспрачаешся...

Але, думаю, не памылюся, калі адзначу, што адным пералікам падзей, імпрэз, мерапрыемстваў сённяшняга чытача — у тым ліку і таго, які любіць "блукіца" па прасторах Сеціва, а не занурвацца ў газетныя старонкі, — ужо не надта і здзівіш. Шматлікіх "інфармацыйных нагод", як кажуць калегі-журналісты, у культурным жыцці Беларусі сапраўды хапае. І будзе хапаць. А вось чаго вельмі не стае — дык гэта аналізу таго, што адбывалася ў сферы культуры цягам мінулага года.

Напрыклад, адзін паважаны і знакаміты сайт падвёў культурныя вынікі проста: даў, мабыць, самую поўную падборку сваіх тэкстаў на культурную тэматыку. Тут табе і кіно, і тэатр, і мастацтва, і музеі, і музыка, і літаратура... Карцей, такі сабе гармідар з матэрыялаў, у якіх можа патануць не толькі сталы наведвальнік партала, але і чалавек, які піша на культурную тэматыку штодня...

Дарэчы, іншыя сайты таксама далёка ад гэтага не адышлі і змясцілі на сваіх старонках спасылкі на публікацыі з рубрыкі "Культура". А яшчэ адзін вэб-рэсурс увогуле

правёў апытанне мінчан (магчыма, па меркаванні рэдакцыі, за МКАДам не жывуць беларусы ці там няма абазначаных людзей?) наконт культурных вынікаў года... Так, паводле слоў сталічных жыхароў, для іх самым запамінальным сталіся то музейная выстаўка, то прыезд любімага гурта, то творчы вечар Аляксандра Міхайлава... Пагадзіцеся, агучаныя "вынікі" выглядаюць, хутчэй, звычайнымі ўражаннямі ад той або іншай падзеі... Таму ўражаныя, так бы мовіць, сваімі ўражаннямі гледачы, слухачы, спажываючы распавядалі менавіта пра тую або іншую імпрэзу. А вось аналізу культурнага жыцця ў іхніх словах — на жаль, ані каліва... Мабыць, ёсць у гэтым віна і журналістаў, якія ў сваім

апытанні зрабілі акцэнт менавіта на падзейнасці ды факталагічнасці, а зусім не на аналітыцы...

Што ні кажы, а тэндэнцыя інтэрнэт-выданняў — засяроджвацца на фактах, і лепш за ўсё "гарачых" ды "смажаных" — часам робіць з журналістаў самых розных сайтаў звычайных блогераў, якія, што называецца, выдаюць "на-гара" матэрыялы пад умоўнай назвай "што бачу — тое і пішу"... Не варта і казаць, што такі падыход хоць і мае шмат пераваг (і галоўна з іх — апэратыўнасць), усё-ткі ўдумлівага чытача наўрад ці зможа задаволіць...

Аптымізм і аптымізацыя

Але, натуральна, крытыкаваць — справа таксама лёгкая, асабліва для журналістаў. Таму, каб не падасца галаслоўным, згадаю і я крыху тэндэнцый мінулага года. Так бы мовіць, у аўтарскай версіі.

Адна з іх, пра якую чамусьці не напісаў ніводны інтэрнэт-партал, — што, на мой погляд, не толькі дзіўна, але і недаравальна, — аптымізацыя ўстаноў сферы культуры ў рэгіёнах. Рэдакцыйная пошта "К" поўная лістоў, дзе ў той або іншай форме абмяркоўваецца гэтая тэма, дый нашы паўсядзённыя выезды-камандзіроўкі яскрава сведчаць: агучаная праблема паўстае ў шэрагу раёнаў Беларусі вельмі востра. І справа не толькі ў тым, што са знікненнем у той або іншай мясцовасці клуба ці сельскай бібліятэкі вёс-

ка фактычна робіцца "неперспектыўнай". Тут пытанне больш шырокае: ці мае будучыню вясковае, аўтэнтычная культура, ці не страцім мы праз адно-два дзесяцігоддзі ўсё тое, што клапатліва зберагалася нашымі продкамі, нягледзячы на шматлікія войны ды палітычныя і эканамічныя пературбацыі?

І пытанне гэтае, як падаецца, не толькі чыста "культурнае". Бо, як вядома, менавіта з асяродка вясковай культуры прыходзілі ў свет выбітныя творцы культуры агульнанацыянальнай, з вясковай культуры яны жывіліся, тварылі ў яе рэчышчы і, часам, па яе канонах... Што будзе, калі гэтая жывая крыніца перастане бруіць, сыдзе ў пясок ці набудзе прыстанак у

да) спарадзіла і яшчэ адну з'яву. Маю на ўвазе сапраўдную моду на вышыванкі. Многія маладыя людзі — звычайна, жыхары сталіцы — пачалі апранаць байкі, кашулі ці майкі, а таксама насіць фенечкі з нацыянальным арнамантам... Такім чынам, можна сказаць, што ў 2014-м некаторыя элементы традыцыйнай культуры ўвобмірг пераагнулі межы вясковай хат ці этнаграфічных музеяў і выйшлі проста на вуліцу, у народ.

Аналіз гэтай з'явы — яшчэ наперадзе. Разам з тым, казаць пра тое, што названая тэндэнцыя набыла агульнарэспубліканскі характар, пакуль не выпадзе. Зыходзячы з назіранняў, мода на вышыванкі — хутчэй за ўсё, лака-

музеі, хоць бы пад адкрытым небам? Ці здолее культура беларускіх гарадоў і мястэчак замяніць сабой вясковае? Ці змогуць новыя беларускія літаратары, культуролагі, мовазнаўцы, тэатральныя дзеячы, сцэнарысты ды рэжысёры не толькі захаваць здабыткі мінулых пакаленняў, але і развіць іх, узбагаціць, удаканаліць? Пытанне тут больш, чым адказаў... Бо, пагадзіцеся, надта ж не хочацца, каб нашчадкі глядзелі на нас, сённяшніх беларусаў, як на нейкіх незразумелых ім таўраў...

З іншага боку, камандзіроўкі ў рэгіёны сведчаць і пра тое, што вясковае культура — жыве. І не толькі жыве, так бы мовіць, "дажываючы ды даспяваючы", а і актыўна сябе пазіцыянуючы. Ёта і выезды нашых аўтэнтычных калектываў за мяжу (згадаю хоць бы фальклорны гурт "Чабатухі" з Пінскага раёна, які пабываў летас са сваімі канцэртамі ў трох краінах), гэта і адметныя акцыі ў глыбіцы (напрыклад, "Прызбавіце" на Пружаншчыне), і прэзентацыя самабытнага пастаўскага фестывалю "Звіняць цымбалы і гармонік" у беларускай сталіцы, у Палацы культуры Мінскага трактарнага завода, і многае-многае іншае... Так што пэўны аптымізм, нягледзячы на аптымізацыю, усё-ткі назіраецца і ў рэгіёнах...

Вышыванкі ды курсы

Цікаваць да нацыянальнай культуры (гэта, на маю думку, безумоўны трэнд мінулага го-

льна-сталічнага маштабу. Ці будзе яна пашырацца — пакажа час.

І, мабыць, апошняе. Не магу не адзначыць, што летас і з высокіх трыбун, і з вуснаў раённых ды абласных чыноўнікаў пачала больш гучаць беларуская мова. А яшчэ неаднойчы цягам 2014-га агучваліся прапановы па павелічэнні ў школах урокаў на роднай мове, аб вяртанні ў агульнаадукацыйны ўстанова прадметаў культуралагічнага цыкла...

Мода на родную мову летас пацвярджалася і шматлікімі курсамі, дзе рускамоўныя беларусаў вучылі карыстацца "матчынымі" словамі ды выразамі... Што і казаць, адметная і цікавая тэндэнцыя. Прычым настолькі прынятая на ўра, што падобныя курсы ладзіліся ў 2014-м годзе не толькі ў сталіцы, а і за яе межамі. І, мяркуючы па ўсім, вучыцца гаварыць па-беларуску жадае ўсё больш і больш людзей, што, натуральна, не можа не радаваць...

Зразумела, прадстаўлены тут пералік культурных падзей мінулага года — не поўны. І кожны чытач "К" можа дадаць у яго свае некалькі пунктаў. Галоўнае — каб гэтыя падзеі былі сапраўды вартымі і сведчылі пра перспектывнасць ды значнасць названых акцый у агульнанацыянальным маштабе... Бо, што ні кажы, а распад музычнага гурта — як было пададзена на адным з айчынных сайтаў — да такіх "вынікаў года" наўрад ці адносіцца...

К

Крытычная маса

Для чаго існуюць зімовыя каникулы? Думаеце, каб школьнікі адпачылі? А вось кіраўнікі тэатраў упэўнены: каб выканаць усе магчымыя (і немагчымыя па сваім выкананні) планы — па гледачах, грошах і колькасці спектакляў. Ну калі яшчэ можна ставіць "па тры ёлкі" на дзень — ды без выдаткаў на пераезды, як гэта бывае ўлетку ў час "касьбы" па аздараўленчых летніках? Дый пра рэкламу дбаць асабліва не трэба: публіка прыйдзе, што называецца, "пры любым надвор'і". А ці робяць надвор'е такія спектаклі на тэатральным Алімпіе?

Надзея БУНЦЭВІЧ

"Зялёная" моладзь, залатое дзяцінства: дзе ставіць "мінус"?

Сёлета навагодніх ранішнікаў ды прымеркаваных да святаў прэм'ер было асабліва багата. Кожны тэатр, вядома, сустракаў дзятву па-свойму. Вялікі і Музычны тэатры, да прыкладу, зрабілі стаўку на юных і маладых

Асабліваці зімовай "касьбы"

артыстаў. Цягам дзесяцігоддзяў самым бяспройгрышным варыянтам заставаўся балет "Шчаўкунок" П.Чайкоўскага. Пастаноўку Валлянціна Елізарава, памятаю, гадоў пятнаццаць таму можна было ўбачыць нават зранку 31 снежня. Потым балетная трупа стала трывала сустракаць Каляды ў замежжы. І новы спектакль "Шчаўкунок, або Яшчэ адна калядная гісторыя" з харэаграфіяй Аляксандры Ціхаміравай быў пакліканы, як неаднойчы паўтаралася на прэз-канферэнцыях, задаволіць попыт беларускіх гледачоў: маўляў, адна пастаноўка са сваімі дэкарацыямі паедзе ў замежжа, другая застанецца — для нашай дзятвы. А што ж у выніку? "Шчаўкунок" В.Елізарава значыцца ў рэпертуарных спісах, але не ідзе. Новая пастаноўка паехала ў замежжа, яе ж запіс паказалі 2 студзеня па канале "Беларусь 3". А на сцэне тэатра ў якасці навагодніх ранішнікаў узнік... трэці "Шчаўкунок" — у версіі Васіля Вайнонэна і выкананні навучэнаў Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа (пад фанэграму, вядома).

Дарэчы, яшчэ адзін "Шчаўкунок", таксама з харэаграфіяй В.Вайнонэна, але ў рэдакцыі Уладзіміра Іванова, ідзе ў Беларускім дзяржаўным

акадэмічным музычным тэатры — звычайна як вячэрні "дарослы" балет. Аднайменны дзіцячы драмсспектакль паводле Э.-Т.Юфмана — у Тэатры-студыі кінаакцёра. Быў ён калісьці і ў ТЮГу — з музыкай Алены Атрашкевіч, у пастаноўцы Наталлі Башавай. Сёлета рэжысёр увавасбіла яго ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры. Па прызнанні кампазітара, вельмі ўдала, нават лепш, чым раней.

А ў вышэйзгаданым Музычным тэатры да каникулаў падрыхтавалі "Навагодні пярэпалах у казанчым каралеўстве" ўсё той жа Алены Атрашкевіч, пазначаны як "музычная казка для дзяцей і дарослых". У яго аснове — мюзікл гэтага кампазітара "Чароўнае заклінанне мадам Завірухі", два гады таму пастаўлены Ганнай Маторнай у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Цяпер рэжысёр увавасбіла яго на сцэне тэатра, але — з новым лібрэта Наталлі Баранюскай. Пажаданнае дырэктывы ўкладзі ўсё ў адну гадзіну без антракту прывяло да шматлікіх скарачэнняў у музыцы, якая была лепшым бокам твора...

Працяг артыкула
чытайце на старонцы 7.

Канцэрт у Беларускай дзяржаўнай філармоніі, прымеркаваны да дня нараджэння Уладзіміра Мулявіна, — традыцыйная падзея ў музычным жыцці Беларусі. Па магчымасці, удзельнічаю ў ім кожны год. Сёлета публіцы будзе прадстаўлена праграма "Я не паэта...": гэта, па сутнасці, мой сольны канцэрт у суправаджэнні Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра імя Іосіфа Жыновіча.

Пад час канцэрта выканаю не толькі "залатыя" хіты "Песняроў", якія часам спяваю і на сваіх выступленнях (напрыклад, "Будачнік", "Нашы любімыя"), але і тыя кампазіцыі вялікага ансамбля, што стануць асабіста для мяне прэм'ернымі ("Жураўлі на Палессе ляццяць", "Марыся"). Некалькі песень спяе і малады саліст Андрэй Коласаў. У канцэрте таксама прагучаць твор Ізмаіла Капланава "І змоўкла гітара...", прывесчаны Мулявіну, вершы Аляксандра Эленевіча памяці Уладзіміра Георгіевіча. Вядома, хацелася б гэтую праграму пракаціць

Як не згубіць эстэтыку "Песняроў"

меркаванне

Пётр ЕЛФІМАЎ,
спявак

■ "Я, дарэчы, менавіта так і стараюся спяваць Мулявіна: не спрабую яго скапіраваць "адзін у адзін" — вакальна, інтанацыйна, з дапамогай знятых "пад нуль" аранжыровак. Публіка павінна чуць Пятра Елфімава, які выконвае рэпертуар "Песняроў", тое, як я іх адчуваю. Ды сказанае мной не азначае, што песні ў праграме змяніліся да непазнавальнасці".

па ўсёй краіне, але... Тым не менш, вечар гэты пакажуць на тэлеканале "Беларусь 3".

Ведаецца, такія канцэрты — вельмі значныя ў маёй артыстычнай біяграфіі. Падрыхтоўка да іх заўсёды праходзіць у нервовай атмасферы — у правільнай нервовай атмасферы, так бы мовіць, калі з нецярплівацю чакаеш выхаду на сцэну, хвалюешся, гадаючы, як усё пройдзе, як прымуць гледачы. Судакрананне са спадчынай генія — і вялікая адказнасць, і невыказная асалода, і новы творчы крок. Песні ансамбля трэба спачатку самому пражыць, зразумець, улавіць усе нюансы, а потым данесці іх да слухача, прапусціўшы праз свае душу і сэрца, напоўніўшы ўласнымі эмоцыямі, настроем, ды абавязкова захававшы пры гэтым і штосьці мулявінскае.

Я, дарэчы, менавіта так і стараюся спяваць Мулявіна. Не спрабую яго скапіраваць "адзін у адзін" — вакальна, інтанацыйна, з дапамогай знятых "пад нуль" аранжыровак. Публіка павінна чуць Пятра Елфімава, які выконвае рэпертуар "Песняроў", тое, як я іх адчуваю. Ды сказанае мной не азначае, што песні ў праграме змяніліся да непазнавальнасці. Наша шматгадовае супрацоўніцтва з аркестрам пад кіраўніцтвам Міхаіла Казінца ў частцы выканання "песняроўскага" рэпертуару грунтуецца на тым, каб падкрэсліць у новых аранжыроўках, над якімі працуем сумесна, у тым ліку, нацыянальную прыналежнасць песень — і апрацовак беларускага фальклору, і аўтарскіх твораў 1970 — 1990-х.

Наогул, выкананне кампазіцыі "Песняроў" ва ўласнай інтэрпрэтацыі — задача няпростая для любога артыста, і не важна, пачатковец ён ці ўжо дасведчаны майстар. Як слухач я не супраць асучаснення тых песень "Песняроў", не супраць іх кардынальнага перайначвання, але правілы му-

зычныя трэба было б пры гэтым выконваць, трэба ўсё ж заставацца ў той "песняроўскай" эстэтыцы. За сябе я магу паручыцца: з маім гуртом мы здольны запісаць якасную, прыгожую праграму, хай і з іншым, рокавым, гукам. Наша музычнае выхаванне не дало б нам знявечыць зыходны матэрыял. А так... Песню з адным сэнсавым зместам ператварыць у песню з зусім іншым?.. Цяпер шмат падобнага. "Дастаецца" і Мулявіну. Мне такі падыход, мякка кажучы, не падабаецца. Ад "смачнага" да безгустоўнасці — часам усяго адна нота, адна літара...

І яшчэ. Мне хацелася б думаць, што гледачы, якія ходзяць на мае выступленні, якія прыходзілі на мінулыя праграмы "Канцэрт у Дзень нараджэння" і набудуць білеты на паслязаўтрашні канцэрт, у чымсьці падобныя між сабой. Не толькі тым, што нейкая частка публікі супадае, а сваім стаўленнем да жыцця, да людзей, да музыкі. Тым, як ставіўся да гэтага свету Уладзімір Георгіевіч Мулявін...

Занатаваў Алег КЛІМАЎ

Што ні кажы, але юбілей — гэта добрая нагода не толькі для святкавання, але і для падсумавання. Вось і я вырашыў падвесці пэўныя вынікі ўласнага жыцця — спадзяюся, пакуль прамеркаваў. На выстаўцы ў сталічнай Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага вы ўбачыце галоўныя мае набыткі — агулам 175 твораў! Плюс напамінкі пра тыя праекты, якія мы няспынна ладзім з жонкай Вольгай: каццюмы, аксесуары, фота...

І ўсе гэтыя вехі майго мастацкага шляху можна лаканічна звесці да трох слоў "Жыццё, жывапіс, каханне". Назву выстаўкі, дарэчы, прыдумала Анжаліка Агурбаш, і, па-мойму, яна трапіла проста ў яблычак.

Але наведваўшы выстаўку, вы, магчыма, спытаеце ў мяне: а што далей? Няўжо "заслужаная пенсія" і "спачыванне на лаўрах"? Ды ні ў якім разе! Натуральна, пасля такога бурлівага вернісажу, які ў мяне быў 2 снежня, давлялося доўга эмацыйна адыходзіць, ды і сіл

Натхненне існуе, але... Трэсці трэба!

меркаванне

Андрэй СМАЛЯК,
мастак

ён каштаваў нямала. Але мінуў літаральна які тыдзень, і я ўжо зноў штодня наведваюся ва ўласную майстэрню, а на маім мальберце — новы твор.

У мяне акурат той узрост, які для мастака лічыцца векам сталасці ды спеласці. Той перыяд, калі ўжо сфарміравана ягоная аўтарская манера і можна без залішняй сціпласці называць сябе мэтрам. Не буду пярэчыць: яно і сапраўды так. Гэта, аднак, не перашкаджае мне часам пачуваць сябе нованароджаным шчанючком, які тыцкае сваёй пыскай па баках, бо ўвесь свет для яго — гэта незлічоная сукупнасць адкрыццяў. І прачынаючыся, кожны дзень я шчыра дзякую за гэта Госпаду. А потым іду ў сваю майстэрню і вяртаюся адтуль на адным з апошніх цягнікоў метро...

Што такое творчы крызіс, я, па шчырасці, проста не ведаю.

■ "Што такое творчы крызіс, я, па шчырасці, проста не ведаю. Як казаў Пікаса, натхненне, вядома, існуе, але ж яно прыходзіць пад час працы. Я даўно зразумеў, што сакрэт поспеху мастака вельмі просты: трэба працаваць. Трэсці трэба!"

Як казаў Пікаса, натхненне, вядома, існуе, але ж яно прыходзіць пад час працы. Я даўно зразумеў, што сакрэт поспеху мастака вельмі просты: трэба працаваць. Трэсці трэба! Некалі мама мяне так вучыла: ты пачні есці, а апетыт ужо

сам сабою з'явіцца. Таму я не чакаю натхнення, а проста бяру ў рукі пэндзаль. Тым больш, мама ўжо, на жаль, не накорміць, а есці хочацца...

Літаральна днямі быў на ўласнай выстаўцы, і ўразілі мяне два эпізоды. Па-першае, дзяўчына, якая плакала: настолькі яе кракнулі карціны. І па-другое — наш суайчыннік Раман Заслонаў, які лічыцца далёка не апошнім мастаком у Парыжы. Паціснуўшы мне руку, ён сказаў: ты ж самы пазнавальны мастак на Беларусі! Правільна сказаў: не самы геніяльны, а — самы пазнавальны! Вядома, геніем я сябе таксама лічу, але... для ўсіх "троляў" нагадваю, што ўжо неаднаразова выказваўся на гэты конт і не буду паўтарацца.

Раскручаны мастак спараджае асацыятыўны шэраг, пачэрпнуты з замежнай свецкай хронікі: аўкцыёны, дылеры і пакупнікі, рахункі ў банку, уласны замак альбо віла недзе ў Міжземнамор'і... І калі я зараз скажу, што за апошняю выстаўку мы з жонкай Вольгай дагэтуль засталіся вінныя, дык многія могуць не паверыць.

Затое з вілай у мяне ўсё ў парадку: "маёнтак" свой маю, праўда, не ў Міжземнамор'і, а ў браслаўскім "міжазер'і". Пачуваешся там — бы ў раі! Уяўляеце: цэлы гектар зямлі — і нікога побач! Ёсць нават уласнае возера — не таму, што яно маё, а проста, там ніхто больш не ходзіць. Лічу гэты куток найпрыгажэйшым на свеце! Дый ўвогуле... Без асаблівага пафасу магу назваць сябе патрыётам. У мяне было мноства магчымасцей змяніць краіну жыцця, але ніводнай з іх я не скарыстаўся і рабіць гэтага не збіраюся.

Многія з маіх калег наракаюць на свой час і сваю эпоху: маўляў, "не тая" яна для творцаў — столькі ў ёй мітрэнгі ды розных складанасцей! Даруйце, але ж Караваджа або Гойя жылі ў значна горшых варунках, чым дзеючыя члены Беларускага саюза мастакоў. Калі табе дадзена — працуй, рабі сваё. І штодня дзякуй Богу за тое, што Ён дае табе гэтую энергію...

Урэшце, чалавеку не так і шмат патрэбна для шчасця. Вось прадавачка табе ў краме ўсміхнулася — і ты ўжо шчаслівы...

Занатаваў Ілья СВІРЫН

Асаблівы збег абставін у некалькі дзён навагодніх святаў падарыў мне набор цалкам розных эмоцый. Мая дачка прыляцела на вакацыі дадому са сваёй сяброўкай з Бразіліі. Мы паглядзелі на сябе яе вачыма. У тым ліку пад час паездкі ў Санкт-Пецярбург на пару дзён. А па дарозе я, паколькі быў за рулём, у навушніках праслухаў увесь раман "Вайна і мір" Льва Талстога. Дзеля справядлівасці трэба адзначыць, што да часу праслухоўвання трэба дадаць і чаканне ў чарзе ў Эрмітаж.

Мне цяжка ўявіць любога майго таварыша, у якога ёсць час і магчымасць цяпер перачытаць Талстога, але дарога, за апошнія гады маіх пераездаў па маршруце "Масква — Мінск", падарыла мне выдатныя магчымасці. І пры гэтым я, як і ўсе, гляджу тэлебачанне ды, больш за тое, з'яўляюся яго "саўдзельнікам". Акурат сумесь усіх гэтых уражанняў заахваціла мяне выказаць наступнае.

Новы год на ТБ і Леў Талстой

ТЭКСТ

Ягор ХРУСТАЛ'ЕЎ,
тэлежурналіст

■ "Мы павінны прызнаць: тэлебачанне стала толькі тэлебачаннем і адступае на прыступку ніжэй, гэтак жа, як гэта зрабілі раней паэзія, тэатр, друкаваная публіцыстыка. Новы год на ТБ — на ўсіх, нават самых забяспечаных, каналах — паказаў беднасць думкі. І гэта не папрок на адрас маіх калег. Калі раней можна было сядзець і наперабой закідваць адзін другога новымі ідэямі, то сёння такога, відавочна, няма. А няма, то і бог з ім".

Цалкам відавочна (і мы павінны тое прызнаць): тэлебачанне стала ўсяго толькі тэлебачаннем і адступае на прыступку ніжэй, гэтак жа, як гэта зрабілі раней паэзія, тэатр, друкаваная публіцыстыка. Новы год на ТБ — на ўсіх, нават самых забяспечаных, каналах — паказаў беднасць думкі. І гэта ніяк не папрок на адрас кагосьці з маіх калег. Калі раней можна было ў коле таварышаў сядзець і наперабой закідваць адзін другога новымі ідэямі, то сёння такога, відавочна, няма. А няма, то і бог з ім.

Варта прызнаць абмежаванасць тэлебачання. І яго месца ў жыцці грамадства цяпер ужо такое ж не самае важнае, як і ў тэатра, друкаванага артыкула, паэмы і тым больш нават той са-

май "Вайны і міру", якую я, як вы разумееце, не прачытаў, а праслухаў.

Нядаўна я ўдзельнічаў у абмеркаванні новых падыходаў да арганізацыі фестывалю "Славянскі базар у Віцебску". Думаю, нямногія стануць асрэчваць тое меркаванне, што ў сезоне ёсць два творчыя агледы: навагодніа шоу і летнія ("Славянскі базар..." і "Новая хваля"). І ўсе навагодніа шоу 2014 — 2015 прадэманстравалі нам антыкрызісныя версіі ды выразнае адчуванне таго, што вы гэты ўжо бачылі.

Дык вось, ці патрэбна нешта новае? Наколькі цяперашняе ТБ, зыходзячы з той аўдыторыі, якая "спажывае" тэлебачанне, патрабуе наватарства і маладых асоб, экстрэмальных паваротаў ды рашэнняў? У навагоднюю ноч патрэбна традыцыя. Усё роўна, глядзяч хоча ўбачыць тое, як ён старэе разам з героямі сваёй маладосці. Дый Інтэрнэт у сумленнай канкурэнтнай барацьбе забіў наватарства навагодніх шоу.

Рэвалюцыя сярод навагодніх тэлеімпрэз сталі, безумоўна, "Старыя песні пра галоўнае". Праект

на многія гады "зачьміў" "агеньчыкі", але яны ўсё роўна перамаглі пазней. Магчыма, я суб'ектыўны як саўдзельнік, але ў нас найбольш яркімі навагоднімі шоу сталі "Паўлінка New" на АНТ і "Вялікая розніца" на сённяшнім "Беларусь 1". Сёлета ж тэлеканалы не надта каб здымалі свае шоу...

Гледзячы на Новы год разам з 17-гадовай дзяўчынай з Бразіліі (сяброўкай маёй дачкі, нагадаю), здагадваюся, што гэтаму пакаленню не цікавае ў роўнай ступені як наша сучаснае тэлебачанне, так і раман "Вайна і мір", пра які я спрабаваў захоплена распавядаць па магчымасцях свайго ведання англійскай мовы. У чацвёртым томе Наташа Растова растаўсцела, нарадзіла чатырох дзяцей і ўстройвала сцэны П'еру, які жыў ідэямі дэкабрыстаў. А Мікалай Растоў ажаніўся на Марыі Балконскай (у фільме Бандарчука ён загінуў), жадаў дабрабыту сваім чатыром дзецям і ў гутарцы з Бяззавым сказаў, што будзе біцца супраць яго, калі той пойдзе на бунт... Я нават і не ведаў, што так усё ў кнізе заканчваецца...

Вось што робяць з чалавекам 32 гадзіны ў навушніках...

— Сапраўды, акцыя право-дзіцца ў шосты раз, хаця "неафіцыйная" Культурная сталіца ў Беларусі была і раней. Канешне ж, гэта Віцебск, дзе з года ў год ладзяцца буйныя міжнародныя творчыя форумы, а музеі заўсёды радуецца гледача ўнікальнымі артэфактамі. Але няма сумневу ў тым, што свае адметнасці мае і культура многіх іншых беларускіх гарадоў, і менавіта таму пачэсны тытул сталіцы стаў пастаянна змяняць "прапіску".

Што да галоўнага выніку акцыі... На сёння ўжо відавочна: ініцыятыва, з якой выступіў тагачасны міністр культуры Павел Латушка, трывала пусціла карані ў нашай прасторы. Яе падтрымалі літаральна ўсе зацікаўленыя бакі: і мясцовыя ўлады, і творчыя людзі, і простыя жыхары тых гарадоў, якім выпадае гэты гонар — ды, між іншым, і немалая адказнасць. Пакуль што расчараванні ў не было: літаральна кожная з пяці Культурных сталіц на ўсе сто працэнтаў апраўдала свой статус.

— **Адна з галоўных мэт акцыі — навідавоку: яна на- тхняе муніцыпальныя ўлады надаваць яшчэ больш увагі падтрымцы культуры. Паміж рэгіёнамі, як можна заўва- жыць, нават узнікае пэўная "добраякасная" канкурэн- цыя...**

— Гэта і сапраўды так. На за- ключныя мерапрыемствы сёлетняй акцыі ў Гродне быў за- прошаны мэр Брэста Аляксандр Рагачук. Убачанае яго ўразіла проста неверагодна! Ён уздыхнуў, выдыхнуў — і кажа: "Нам трэба зрабіць так, каб у нас было яшчэ лепш, чым у Гродне. Гэта вельмі складана, але мы — зробім!" І ў сур'ёзнасці ягоны намераў сум- нявацца не выпадае. Дарэчы, і новы старшыня Брэскага аблвы- канкама Анатоль Ліс, агучваючы пастаўленыя перад вобласцю за- дачы на гэты год, звярнуў асаблі- вую ўвагу на правядзенне акцыі "Культурная сталіца Беларусі".

Адпаведна, з боку мясцовых улад стаўленне да апошняй — вельмі сур'ёзнае. Усе разумеюць, што гэта не толькі магчымасць прэзентаваць уласныя набыткі, але і стымул перайсці на новы, яшчэ больш высокі, узровень ку- льтурнага жыцця свайго рэгіёна.

— **Які механізм выбару Ку- льтурнай сталіцы? Адкуль зы- ходзіць ініцыятыва?**

— Перадусім менавіта ад мясцовых улад. Міністэрства ку- льтуры краіны накіроўвае лісты ў абласныя выканаўчыя камітэты, і тыя дасылаюць свае заяўкі з кан- крэтнымі прапановамі. На вялікі жаль, гэтым разам канкурэнцыя была зусім невялікая: усяго паміж двума прэтэндэнтамі. Лічу, што, у ідэале, іх колькасць павінна ўзра- сці хаця б у некалькі разоў. Затое радуе іншае: абодва прэтэндэн- ты — Брэст і Маладзечна — рых- таваліся вельмі сур'ёзна: спецы- яльныя відэаролікі, рэкламныя праспекты... Членам калегіі не да- вялося выбіраць "ката ў мяху". У выніку галасавання перавага бы- ла аднадушна аддадзена Брэсту.

— **І тут немінуха паўстае пытанне крытэрыяў...**

— Яны відавочныя. Брэст — гэта адзін з найстарэйшых бела- рускіх гарадоў, які ўжо неўзаба- ве адзначыць сваё 1000-годдзе. Апрача знакамітай крэпасці, ён можа ганарыцца і сваімі стара- даўнімі кварталамі, і цудоўнымі музеямі — у тым ліку, такім уніка- леным, як "Выратаваныя мастац- кія каштоўнасці", — і прадстаўні- чым форумам "Белая вежа", які даўно займае вялікі аўтарытэт у міжнародных тэатральных колах.

12 студзеня Брэст афіцыйна ўступіць у свой пачэсны статус сёлетняй Культурнай сталіцы Беларусі. "Інаўгу- рацыю" было вырашана прымеркаваць да закрыцця фестывалю "Студзеньскія музычныя вечары", якое адбудзецца на сцэне Брэскага абласнога драматычна- га тэатра з удзелам сусветных зорак класічнай музыкі. Але самі брэстчане ўжо ганарацца сваім сталічным ты- тулам, пра што сведчыць хаця б з'яўленне тэматычнай старонкі ў адной з сацыяльных сетак. Між тым, акцыя "Культурная сталіца Беларусі" не так даўно адсвяткавала свой першы юбілей — пяцігод- дзе. Пра яе вынікі і далейшыя крокі па ўдасканален- ні самой канцэпцыі мы гутарым з намеснікам міні- стра культуры Рэспублікі Беларусь Васілём ЧЭРНИКАМ.

Ілья СВІРЫН

Спраўдзіць статуснасць сталіцы

Перакананы, што члены калегіі не памыліліся ў сваім выбары.

Да таго ж, варта згадаць, што менавіта Брэст першым прыняў удар нямецка-фашысцкіх захоп- нікаў. І будзе вельмі сімвалічна, калі гэты горад апынецца ў эпі- цэнтры беларускага святкавання 70-годдзя Вялікай Перамогі. Зра- зумела, што вялікая частка запланаваных у рамках акцыі "Куль- турная сталіца Беларусі" падзей будзе прысвечана менавіта гэта- му юбілею. Думаю, маштабныя гістарычныя рэканструкцыі на тэрыторыі Брэскай крэпасці ста- нуць папраўдзе запамінальнай старонкай сёлетняга грамадскага і культурнага жыцця.

У той самы час, варта адзна- чыць, што вельмі годна выгля- дала і заяўка ад Маладзечна. Як вядома, гэты горад славіцца не толькі Нацыянальным фестыва- лем песні і паэзіі, але і плённай паўсядзённай работай у сферы культуры, якую пастаянна вядуць

■ **"Думаю, прыспее той час, калі Культурнай сталіцай Беларусі стане, скажам, Тураў — мале- нькі гарадок з багатай гісторыяй, альбо зна- каміты ці не на ўвесь свет гарадскі пасёлак Мір. Але, ізноў жа, гэта шмат у чым залежыць менавіта ад ініцыяты- вы мясцовых улад: ім трэба ўважліва пра- аналізаваць і гісторыю свайго краю, і цяпераш- ні стан культуры, і маг- чымасці на будучыню. А тады ўжо не баяцца адпраўляць заяўкі"**.

Музычны каледж імя Агінскага, Палац культуры вобласці, тэатры, музей, бібліятэкі... Спадзяюся, надалей горад не адмовіцца ад сваіх прэтэнзій на статус Культур- най сталіцы Беларусі, бо яны вы- глядаюць цалкам заслужанымі.

— **Пад час пасяджэння кале- гіі Міністэрства культуры краі- ны прагучалі і пэўныя заўвагі адносна тэрмінаў правядзен- ня працэдур выбару Культурнай сталіцы. Ці будуць яны ўзяты да ўвагі?**

— Сапраўды, надалей працэ- дура выбару будзе адбывацца трохі ў іншыя тэрміны. Пасяджэн- не калегіі, якое вызначыць Куль-

Васіль ЧЭРНИК

Брэст: дэталёвы "план дзеяння" — на падыходзе

турную сталіцу-2016, мы плануем правесці яшчэ ў першым сёлетнім паўгоддзі. Думаю, гэта дазволіць абранаму кандыдату лепш пад- рыхтавацца да ўступлення ў свой пачэсны статус. На стварэнне і ўдумліваю карэкціроўку плана мерапрыемстваў мясцовым ула- дам адведзена ўся другая пала- ва года. Гэта важна, бо дэталёвы "план дзеяння" у Брэсце — яшчэ толькі ў распрацоўцы і мае быць зацверджаны на пасяджэнні гар- выканкама 23 студзеня.

— **А ці могуць прэтэндаваць на тытул невялікія гарады?**

— **Натуральна! Тут увогуле няма ніякіх аб'ектаў. Тытул можа атрымаць любы горад, які зрабіў немалы ўнёсак у развіццё культуры краіны. Думаю, пры- спее той час, калі Культурнай ста- ліцай Беларусі стане, скажам, Ту- раў — маленькі гарадок з вельмі багатай гісторыяй, альбо знака- міты ці не на ўвесь свет гарадскі пасёлак Мір. Але, ізноў жа, гэта шмат у чым залежыць менавіта ад ініцыятывы мясцовых улад: ім трэба ўважліва прааналізаваць і гісторыю свайго краю, і цяпераш- ні стан культуры, і магчымасці на будучыню. А тады ўжо не баяцца адпраўляць заяўкі. Бо патэнцый- ных кандыдатаў на сталічны ста- тус у нас проста безліч!**

— **Аднак магчымасці аб- ласнога цэнтра і якога мястэ- ка ўсё ж непараўнальныя...**

— Глядзіце: на Беларусі прахо- дзіць звыш сотні ладных фестыва- ляў, і хіба адзінкі з іх — у Мінску ды буйных гарадах. Затое свае прад- стаўнічыя культурныя падзеі ёсць

у такіх невялічкіх райцэнтрах, як Паставы, Дуброўна, Клімавічы, Браслаў... Тыя ж "Звіняць цымба- лы і гармонік" або "Браслаўскія зарніцы" ні ў чым не саступаюць сталічным фэстам.

— **Сапраўды, ці не кож- ны горад нашай краіны мае сваю "брэндавую" падзею. Але, у той самы час, многім з іх бракуе нейкіх лакальных культурных традыцый, якія доўжыліся б пастаянна, а не ладзіліся раз на год ці два. Мо- жа, акурат правядзенне акцыі стане штуршком для іх узнік- нення?**

— Статус Культурнай сталіцы не азначае толькі правядзенне буйнамаштабных падзей. Бяс- спрэчна, сапраўдным апагеам леташняй акцыі стаў магутны фі- нал X Фестывалю нацыянальных культур. Прадстаўнікі краін Усход- няга партнёрства, якія ўпершы- ню наведалі гэты форум, былі папраўдзе ўзрушаны стаўленнем нашай дзяржавы да тых наро- даў, што жывуць на беларускай зямлі. Але, у той самы час... вось вам простая статыстыка: за міну- лы год у Гродне ў рамках акцыі агулам прайшло каля трохсот самых разнапланавых мерапры- емстваў. У сярэднім, атрымліва- ецца амаль штодня! У іх ліку — і такая цудоўная ды арыгінальная задума, як канцэрты класічнай музыкі на балконе. Яны выдатна дапоўнілі тую гістарычную атмас- феру, што пануе на вуліцы Савец- кай. Натуральна, каля таго балко- на ахвотна спыняўся ці не кожны, хто праходзіў міма, а турыстаў, дый саміх гродзенцаў, там заўсё- ды ходзіць вельмі шмат. Спадзя- юся, гэты цікавы праект будзе прадоўжаны і ў наступным годзе ды стане паўнаватарскай гарад- ской традыцыяй.

І спадзевай маюць на тое пад- ставы. На фінальным канцэрце акцыі мэр горада Мечыслаў Гой запэўніў, што Гродна застанецца Культурнай сталіцай і ў 2015-м, і ў 2016-м, і надалей — без афіцый- нага статусу. Відавочна, ён меў на ўвазе не толькі нейкія знач- ныя падзеі (тое ж доўгачаканае адкрыццё абласной філармоніі, якое, будзем спадзявацца, адбу- дзецца ўжо сёлета), але і культуру ў самым шырокім разуменні сло- ва: у жыцці, у нашых паводзінах на вуліцы, дома, у тэатры і г.д. У гэтым плане "каралёўскі" Гродна і сапраўды пацвярджае статус Ку- льтурнай сталіцы, дый, зрэшты, не толькі адзін гэты горад...

— **Урэшце, нельга абмі- нуць увагай і чыста іміджавы аспект — павышэнне прываб- насці горада як у вачах туры- стаў, так і яго жыхароў...**

— Сапраўды, мэта акцыі — не толькі актывізацыя творчай іні- цыятывы, але і павышэнне туры- стычнай прывабнасці тых гарадоў, дзе яна праводзіцца. На маю дум- ку, гэтаму асабліва спрыяць тыя арыгінальныя ды непаўторныя мерапрыемствы, якія падкрэслі- ваюць рэгіянальныя асаблівасці, акцэнтуюць увагу сучасніка на знакавых падзеях ды постацях далёкай ды блізкай мінуўшчыны таго або іншага горада.

У выпадку з Брэстам на гэты аспект асабліва важна звярнуць увагу. Горад недарэмна называ- юць Заходнімі варотамі Беларусі: праз яго праходзіць вялізны тран- зіт турыстаў. І правядзенне акцыі павінна дапамагчы ім адкрыць для сябе той неверагодны культ- урны патэнцыял, які мае Брэст, убачыць гэты горад у новым, яшчэ больш прывабным, абліччы... **K**

Працяг тэмы — на старонцы 13.

Паралелі: Эстонія

Засцярогі кааперацыі

Ільмар РААГ, эстонскі рэжысёр, сцэнарыст, прадзюсар і кінакрытык

— Ці займела стужка "Я не вярнуся" поспех у Эстоніі? Лічу, што так. Ведаеце, у мяне былі засцярогі: фільм — на рускай мове, гэтка "руская гісторыя", таксама нехта можа сказаць, што гэта выключна фестывальнае кіно... Але таго не здары- лася. У Эстоніі карціна Ларса фон Трыера збірае 3 000 чалавек, на нас жа прыйшло 15 000. Гэта маленькі, ды ўсё ж поспех. Магчыма, дапамагло тое, што стужка па- бывала ўжо на розных фестывалях і была ўганаравана, напрыклад, у тым жа Нью- Ёрку, Сочы, Іванаве, пра яе шмат пісалі... Таксама эстонцы ведаюць іншыя мае ра- боты, таму на фільм "Я не вярнуся" гля- дач пайшоў.

Для мяне супрацоўніцтва з Беларуссю было прыемным. Дзякуючы гэтай карці- не я знайшоў тут сяброў. Кінакааперацыя атрымалася гэткай формай народнай дыпламатыі. Мы здымалі ў вас сцэны ў да- розе. Хачу сказаць, што ўмовы, створаныя беларускім бокам для працы, — гэта про- ста рай для кіношнікаў! Здымачная пля- цоўка ў лесе, прапанаваная кінастудыяй "Беларусьфільм", работа са спецыяліста- мі — ад каскадзёраў да вадзіцеляў — усё пакінула вельмі станоўчыя ўражанні.

У стужцы, як вы заўважылі, — дзве час- ткі. Першую, калі дзея адбываецца ў го- радзе, мы здымалі ў Санкт-Пецярбургу, і я хацеў падкрэсліць, што гэтае асяроддзе для гераінь — благое месца. Калі ж дзяў- чыны выпраўляюцца ў падарожжа, для мяне было істотным запаволіць фільм, даць яму "другое дыханне". І тут значную ролю адыграў менавіта беларускі пейзаж: праз дэманстрацыю вашых краявідаў я

■ **"Кінакааперацыя атрымалася гэткай формай народнай дып- ламатыі. Мы здымалі ў вас сцэны ў дарозе. Хачу сказаць, што ўмовы, створаныя беларускім бокам для працы, — гэта проста рай для кі- ношнікаў!"**

імкнуўся паказаць тыя змены, што адбы- ваюцца ўнутры персанажаў. Беларускі ландшафт тут — не проста выпадковая натура. Яго прыгожасць — надзвычай сім- валічная. Як сімвалічны і снег, што "рап- тоўна" выпаў: зіма — як мёртвае месца, дзе адбудзецца нешта дрэннае (Па сюжэце карціны, там здараецца няшчасце з адной з гераінь. — Д.А.)

Хачу падкрэсліць, што ў стужцы я бо- лш імкнуўся да паэтызму, чым да рэалі- му. У жанравым дачыненні гэта, хутчэй, "казка", чым сацыяльная крытыка. Хоць мне гледачы з розных краін кажуць зусім іншае. Напрыклад, у Расіі — што патрэб- на было б быць больш крытычным у дэ- манстрацыі сацыяльных рэалій. На фес- тывалях паўночных краін: а не падаецца вам, што вы надта непрыгожа паказалі Расію? У Амерыцы — далучаюць да "не- залежнага кіно"... Ацэнкі розныя. Але фільм, дзякуючы міжнароднаму супра- цоўніцтву, мае магчымасць быць прад- стаўленым самай шырокай аўдыторыі...

Занатавала Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,

абмяркуйце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby), [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby), twitter.com/kimpressby, [instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 4.)

...Цяпер амаль у кожным нумары замест двух-трох куплетаў гучыць адзін — бы сарамлівы “дадатак” да п’есы, дзе сваіх хібаў хапае. Сітуацыя з “пераблытанымі” казкамі, героі якіх дзейнічаюць наадварот, быццам бы дае “спасылку” на мюзікл Сцівена Сандхайма “Into the woods”, вядомага ў нас па стужцы “Чым далей у лес...”: там Папялушка разумее, што Прынц ёй не патрэбен. У “Навагоднім пярэпалаху...” змены іншыя: Папялушка становіцца гультайкай і абыходзіцца з сёстрамі (а яны цяпер — працавітыя, як яна калісьці) так, як раней тыя з ёй. Калі ж усё вяртаецца на зыходныя пазіцыі, гультаек становіцца — удвая больш, станоўчых персанажаў — удвая менш. І гэта добры “казачны” вынік, хэпі-энд? Ці, прабацце, прамое адлюстраванне рэчаіснасці? Замест пераасэнсавання памкненняў казачных персанажаў у спектаклі канстатуюцца: маўляў, усе беды з-за таго, што дарослыя сталі больш спадзявацца на ўласныя сілы, а не верыць у цуды. Можна, аўтары самі нешта пераблыталі? Бо многія нашы праблемы — акурат з-за таго, што замест цяжарога разліку сваіх магчымасцей мы спадзяёмся на праславае “ану ж”, чаму і “вучаць” шматлікія “мыльняны” серыялы.

Станоўчым жа бокам пастаноўкі з’яўляецца тое, што яна зроблена на два склады. Адпаведна, у ёй заняты першакурснікі Акадэміі мастацтваў, якія вучацца на артыстаў музычных тэатраў. Цудоўна, што літаральна з першых сваіх крокаў яны атрымліваюць магчымасць выходзіць на сцэну. Ды не ў масоўцы, а практычна ва ўсіх ролях, акрамя ўзроставых. Але, на жаль, спяваюць не з аркестрам, а пад фанэграму “мінус”.

У асноўным, пад “мінус” ідзе і “Гарачае сэрца Снягуркі” ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Жыўцом гучаць толькі скрыпка, цымбалы ды баян — літаральна ў трох фрагментах. Дарэчы, сёлета філармонія паклапацілася пра рэкламу, што забяспечыла паўночкія залы. І гэта радуе. Дый сам спектакль, дзе заняты шмат моладзі ды юных артыстаў, выйграе на фоне многіх іншых. Хаця... для гэтай залы так і просіцца якая-небудзь казка менавіта пра музыку, як гэта было тут колькі гадоў таму.

Тым больш, што традыцыйныя навагоднія гісторыі пра тое, як нейкі злодзей хоча сапсаваць, сарваць ці ўвогуле знішчыць свята назаўсёды, ужо надакучылі: надта яны падобныя адна да адной, а таму прадказальныя. Пагаджуся, тая ж прадказальнасць уласціва шматлікім галівудскім стужкам, але там яна адыходзіць на другі план, “схаваная” за відэаілюстрацыяй спецафектамі, якімі наш тэатр пахваліцца не можа. Значыць, трэба шукаць што-сьці іншае — нязбітае, арыгінальнае!

“Дацкая” прэм’ера

Самы прасты варыянт — прымеркаваць да святаў ранейшы спектакль ці лепш прэм’еру, зусім не калядную па сюжэце. Выгода такіх пастановак у тым, што іх можна паказваць і надалей, у любую пару года, не чакаючы, калі сожэт стане класікай нахштальт “Шчаўкунка”. Па такім шляху ідуць, да прыкладу, у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі. Але калі летась там “круцілі” адметны, крэатыўны спектакль “А мне не сорамна!..”, пастаўлены Кацярынай Аверкавай яшчэ да восеньскіх канікулаў, дык сёлета прапанавалі прэм’еру і адначасова рэжысёрскі дэбют таленавітай актрысы тэатра Веранікі Булавай — “Усе мышы любяць цырк”.

Можна, я трапіла “не на той” паказ, але не было за што “зачапіцца”? Ні ў сюжэтным разгорце (былія ворагі раптам пасябравалі, убачыўшы самы прасты цыркавы нумар), ні ў

гасцей у калідорчыку фае вымушаў згадаць кірмашовую таўханіну.

Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр даваў прэм’еру “Пунсавай кветачкі” ў пастаноўцы Тацяны Аксёнкавай. Атрымалася відэаілюстрацыя! Найперш — праз яркія сцэнічныя строй і традыцыйна рускага лубка і палехскага роспісу (мастак — Вікторыя Ця-Сен). Цудоўна выраблена сама кветачка, удала падаецца яе відэавывява на задніку. Ледзь не ўпершыню я ўбачыла папраўдзе добрае рашэнне касцюма Пачвары лясной, што ператвараецца ў Прынца: гэтую “раставаю ляльку” так і хочацца прытуліць-прылашчыць, толькі твар у яе — нібы папла жудаснай аварыі. Але сам спектакль — традыцыйны (такі ж і ранішнік), быццам зроблены не для сучасных дзяцей, а для іх бабуль.

Можна, сама казка Аксакава не дае магчымасці нейкіх іншых паэстыцы прачытанняў? Але, да

дэнае з фрагментаў вядомых твораў і спектакляў. А ўлічваючы, што і цяперашняе мульты-шоу, і спектаклі, сцэны з якіх у ім выкарыстаны, ставіліся рэжысёрам Настассяй Грыненка і харэографам Дзмітрыем Якубовічам, — яшчэ і ненавядзлівы рэкламны “трэйлер” (звернуты, дарэчы, да куды больш шырокай аўдыторыі — праз змешчаны на сайце тэатра фрагмент пастаноўкі).

Беларускі дзяржаўны тэатр лялек прэзентаваў прэм’еру спектакля-гульні па матывах народнага казак “Воўк і сям’ера казлянят” у пастаноўцы таленавітага Аляксандра Янушкевіча. Нікакага сюжэтнага перайначвання, усё паводле фальклорных матываў, захаваны нават жорсткія падрабязнасці, як каза дастае з жывата ваўка казлянят і замест іх кладзе туды гіры. Але казка тут зусім не галоўная — яна толькі падстава для гульні, прытым што пад апошняй маецца на ўвазе не за-

лядоўні — сцэнай. Каб такія наборы лялек-магнітаў здаваліся пасля спектакля, дык, дамаў, карысталіся б попыткам. Але ў фае — звыклы набор кітайскіх цацак. Дый перад пачаткам — зусім не прывязаны ні да пастаноўкі, ні ўвогуле да ляльчанага тэатра надта зацягнуты ранішнік, “пазычаны” з іншага тэатра разам з чужымі артыстамі і песнямі з чужых спектакляў. Прычым дзеці прыходзілі — падрыхтаваныя, некаторыя — у касцюмах ваўкоў і казлянят, а “чужыя” вядучыя іх нават не заўважылі...

Прэм’ерай на сцэне Тэатра-студыі кінаакцёра стаўся спектакль “Трымай хвост пісталетам!”. Уласна кажучы, гэта была не абсалютная прэм’ера. Юлія Ляшко і Людміла Перагудава, аўтарскі тандэм якіх склаўся не толькі ў рэдакцыі часопіса “На экраны”, але і ў сумесных сцэнар’ях (у тым ліку для кіно), далі сваю п’есу рэжысёру Тацяне Траяновіч,

Асаблівасці зімовай “касьбы”

Што глядзяць дзеці пад Новы год?

сцэнічных строях (мышаняты-мышкі — шэрыя ва ўсіх сэнсах слова), ні ў самой сцэнаграфіі (у прыцемках тая праз флюарэсцэнтныя эфекты сапраўды асацыявалася з таямнічым, але прыцягальным цудам, а пры святле — пажоўклявы колеры нагадвалі раённую самадзейнасць былых дзесяцігоддзяў), ні ў ігры акцёраў, некаторыя з якіх папросту не разумелі, што і каго ім тут іграць. А ў сцэнічным маўленні ўзніклі пафасна-крыклівыя інтанацыі, быццам перанесеныя з папярэдняга ранішніка. Дарэчы, у час яго бабуля побач са мной угаворвала ўнука: “Хадзі да дзяцей, паскачы, ты ж любіш!” А той у адказ: “Там усе так крычаць! У мяне вушкі разбалеліся...” І закрываў іх далонькамі.

Крыху раней ладзіў тэатр і святочны праект для дарослых — сумеснае беларуска-французскае “Каляднае рандэву”, якое ішло тры дні запар. Музыкальная казка для дарослых “Зіміні сон Пэра Наэля” нагадвала ніроўную па эстэтычным гусце сумесь капусніка з тэатралізаваным канцэртам. Але галоўным быў антураж: фотавыстаўка, дэгустацыя французскіх напояў, прэзентацыя парфуму, паказ модных беларускіх калекцый, вырабленых творчай моладдзю. Праўда, у адрозненне ад “Вялікага навагодняга балю ў Вялікім тэатры”, які сёлета пройдзе ў шосты раз, тут не было ні дрэс-кода, ні ўласна танцаў, а натоўп

прыкладу, Карагандзінскі акадэмічны тэатр музкамедыі (заўважу, рускамоўны) у час восеньскіх гастрольных паказаў аднайменны спектакль, у цэнтры якога апынулася вельмі разгорнутая, каларытная, напоўненая песнямі ды танцамі сцэна ўсходняга кірмашу, дзе купец шукае падарункі для сваіх дачок. І ўся пастаноўка адразу набыла яркае нацыянальнае адценне, актуальнае для Казахстана. Для Беларусі ж гэтая казка наўпрост звязана з пошукамі папараць-кветкі, авеянай паданнямі. Але адной згадкі ў гэтым, што дзея, маўляў, адбываецца ў Купальскую ноч, замала. Можна, патрабавалася яшчэ і адпаведная атмасфера — замест Бабы-ягі з Кікімарай?

Старое ўбранне, ды новы фасон

Папраўдзе новы падыход да “канікулярных” спектакляў прадэманстравалі, у той ці іншай меры, тры тэатры. Жыхары Гомеля, дзюкуючы Тэатру Генадзя Гладкова “Тэрыторыя мюзікала”, створанаму ў нашай сталіцы два гады таму, убачылі пяць паказаў “Навагодняга мульты-шоу”. Прэтэндэнты на руку царэўны павінны прывесці ў Палац культуры чыгуначнікаў, дзе ішлі спектаклі, сапраўднага Дзеда Мароза. Яны выпраўляюцца ў падарожжа і сустракаюць па дарозе герояў любімых мультыкаў. Па жанры — рэву, скла-

бава ды марнаванне часу, а гульні для развіцця, своеасаблівы “вясёлы ўрок” (дзе, да ўсяго, можна азнаёміцца са схемай страўніка і набыць мінімальныя веды па фізіцы).

Сцэнаграфія і лялькі Тацяны Нерсісян даюць прамыя спасылкі на супрэматызм Казіміра Малевіча. Сям’ера казлянят “увасабляюць” сем колераў вясёлкі і адначасова сем нот (апошнюю тэму, дарэчы, можна было б і ўзмацніць, павучыўшы з дзецьмі ноткі больш асэнсавана — так, як гэта робіцца з фарбамі ці галоснымі). Казляняты, хоць і плоскія (выразаныя карцінкі, дый годзе!), але з дрыготкімі, трапяткімі вушкамі, якія адразу робяць іх “жывымі”.

■ У “Навагоднім пярэпалаху...” змены іншыя: Папялушка становіцца гультайкай і абыходзіцца з сёстрамі (а яны цяпер — працавітыя, як яна калісьці) так, як раней тыя з ёй. **Калі ж усё вяртаецца на зыходныя пазіцыі, гультаек становіцца — удвая больш, станоўчых персанажаў — удвая менш.** І гэта добры “казачны” вынік, хэпі-энд? Можна, аўтары нешта пераблыталі?

Умоўнасці “інтэр’ера” вымушаюць глядачоў уключаць сваю фантазію і самастойна “дамалёўваць” побытавыя рэчы. На тых жа казлянят дзеці кажуць: маўляў, кожны жыве ў сваім пакойчыку. Хаця змяшчаюцца героі кожны на сваім магнітным квадраціку, зачыненыя зверху “дзверцамі”, падобнай да пячоннай засланкі.

Спектакль вучыць галоўнаму: гуляць. І гуляючы — вучыцца. Але мэтавая аўдыторыя ў яго — на мой погляд, крыху іншая. Гэта не столькі дзеці “ад трох гадоў”, колькі іх бацькі, бо для апошніх пастаноўка — ну проста майстар-клас па натуральным, “незаўважным” выхаванні! Пасля прагляду так і хочацца прывесці рэвізію сваіх магнітаў на лядоўні, сабраць разам навагодніх “намагнічаных” казлянят, дадаць да іх астатнія фігуркі жывёл ды людзей — і прадоўжыць казачныя прыгоды, уяўляючы дзверы

якая і паставіла яе ў рамках тэатральнага праекта “ТрыТформаТ”. Цягам года спектакль паказваўся ў дзіцячых дамах, школах-інтэрнатах. А ў святочны ранішнік ён ператвараўся вельмі проста: рэпартаж, які Варона вяла з лясной паляны, быў звычайным, а цяпер стаў — навагоднім. А сутнасць — тая ж самая: пастаянны інтэрактыў з “радыёслухачамі” — гледзачамі ў зале. І усё гэта — весела, нязмушана, з добрай энергетыкай. Акцёрскі склад — спрэс медыя-персоны. А іграюць — без аніякіх “зорных” сімптомаў, быццам не дзятва перад імі, а здымкі на Галівудзе.

Спектакль названы “музычным эшнам”, але перастрэлка-бок-пагоняў там няма. Сцэнаграфія — рознакаляровыя кубікі-трохвугольнікі, з якіх можна скласці нават “авангардную” ёлку (мастак — Уладзімір Піскуновіч). Сожэт — вельмі прасты. Пазнаёмілася Варона (Алена Гіранок) з Зайцам (Аляксей Пухавая), інтэлігентным ды блізкім, а тут на палянку прыйшлі Воўк (Арцём Давідовіч, які стварыў і музычнае рашэнне спектакля) з Лісой (Вера Палякова), каб ссячы ўсе дрэвы і пабудаваць катэдж. Вядома, Зайц пераможа, адчуўшы сябе супергероем. Але ў фінале, і гэта вельмі важна, усе... пасяброўца. Замест канфрантацыі будзе знойдзена агульная справа — ахоўваць лес.

Спектакль звернуты найперш да тынэйджараў: артысты іграюць, лічы, падлеткаў з іх характарамі, дый апрануты — модна-стыльна, без звярыных вушэй ды хвастоў. Пры гэтым станоўчыя персанажы — у кедах ды кепках, з’яднаны спартыўным стылем ды прыкольным рэпам. Адмоўныя (спачатку, бо потым яны “перавухаваюцца”) — нагадваюць прадстаўнікоў расійскай “папсы”. Спектакль вучыць дзяцей (і дарослых з імі) знаходзіць выйсце з канфліктных сітуацый, не шукаць “ворагаў пад кожным кустом”. Так, усе мы — розныя. Драпежнікі (паводле прыроды, якую не пераробіш) сярод нас сустракаюцца. Але гэта не падстава для падзелу на “сваіх” і “ворагаў”. Проста, на кожны недаход трэба глядзець, як на індывідуальную асаблівасць. І шукаць для гэтых “асаблівасцей” выкарыстанне “ў мірных мэтах”. Ці не пра гэта — само навагодняе свята, якое яднае ўсіх?..

ф о т а ф а к т

“Нябёсы” — каля Мінска

Калядны рэспубліканскі праваслаўны фестываль батлеечных і ляльчых тэатраў “Нябёсы” прайшоў 9 і 10 студзеня ў Мінску ў нядзельнай школе Свята-Елізаветцінскага манастыра. Акрамя конкурснай праграмы, мерапрыемства ўключала ў сябе “круглыя сталы”, творчыя майстар-класы і калядныя музычныя выступленні.

Удзельнікі конкурсу і заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Аляксандр Жаўноўч. / Фота Аліны САУЧАНКА

Веткаўскі раён даўно стаў для Добрушчыны гэткім "падшэфным". Па шэраг даведак, звязаных, скажам, са станам нерухомасці, веткаўцы скіроўваюцца менавіта ў Добруш. Адсюль — і пэўныя кадры для Веткі. Да прыкладу, былы начальнік аддзела культуры Добрушкага райвыканкама Рыгор Козыраў, як нам паведамілі, цяпер узначальвае ў Ветцы кінавідэаўстанову ... Так, у Добруша — больш перспектыву: і чыгунка тут, і прадпрыемствы жыццяздольныя. На Веткаўшчыне ж апрача музея ды не менш знакамітых неглюбскіх ручнікоў амаль нічога і не захавалася. Але, на жаль, культура пакуль не стала эканамічнай катэгорыяй, што наўпрост упывае на мэтанакіраванае развіццё раёна. А шкада.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ,
Мінск — Мінская — Гомельская вобласць — Мінск /
Фота аўтараў

Сталіца ручнікоў

У **Неглюбку** трапілі ўжо зацемна. Да свайго сораму прызнаемся: мелі сумневы ў мэтазгоднасці такога позняга візіту. Маўляў, усе мясцовыя работнікі культуры ў такі час калі і не спяць, дык дакладна займаюцца сваімі клопатамі па гаспадарцы. І ўсё ж упусціць такую магчымасць наведаць негалосную сталіцу беларускага ткацтва не змаглі. І, забягаючы наперад, не памыліліся. Дарэчы, падказала дарогу да Неглюбскага сельскага цэнтра ткацтва ўраджэнка Таджыкістана, якая не першы год жыве ў гэтай вёсцы ды з цікавасцю спазнае беларускія народныя традыцыі. Трэба сказаць, на пачатку мінулага стагоддзя тут жылі больш за тры тысячы чалавек, а зараз — і тысячы не набярэцца. ... Значная частка з іх — "перасяленцы" (тыя ж узбекі, таджыкі, туркмены), якія пасля аварыі на ЧАЭС прыехалі ў вёску з розных "гарачых кропак" на сталае месца жыхарства.

Тым не менш такая нацыянальная стракатасць не перашкаджае захоўваць глыбінную нацыянальную традыцыю, а мо наадварот, яшчэ больш заахвочвае з вялікай адказнасцю зберагаць сваю культуру.

Тым часам на гадзінніку — далёка за 19-ю, а ў мясцовым Цэнтры ткацтва праца — у поўным разгары: майстрыхі спраўна ўпраўляюцца з ткацкімі станкамі, ствараючы літаральна ў нас на вачах на даматканых палатках спрадвечныя беларускія арнаменты. Як нам патлумачылі, гэтая традыцыя ў вёсцы ніколі не перапынялася, у чым можна пераканацца хаця б па тых жа ўзорах ткацтва, выстаўленых у галерэі, а таксама па шматлікіх партрэтах мясцовых майстрых, размешчаных у фае неглюбскага Цэнтра.

Цікавасць выклікала і галерэя-крама, якая адкрылася пару гадоў таму ў сценах Цэнтра ткацтва. Урэгуляваўшы ўсе юрыдычныя і фінансавыя аспекты, ўстанова спраўна папаўняе мясцовы бюджэт. Людміла Кавалёва, кіраўнік гуртка тка-

тва "Ніток", расказала, што частка з заробленых на продажы прадукцыі сродкаў ідзе на набыццё тых жа нітак, а таксама — неабходнага для Цэнтра абсталявання.

Што і казаць, турысты з далёкага замежжа калі бачаць такое хараставанне — скупляюць усе наяўныя ў продажы вырабы. Не выпадкова ж неглюбскія ручнікі прадстаўлены ў галерэях ды ўстановах многіх краін свету. А вось у самой Неглюбцы турыстаў, відаць, малавата.

Прыемна, што неглюбскія майстрыхі, з аднаго боку, ні ў тэхналагічным плане, не ў эстэтычным не здраджваюць традыцыі, а з іншага — побач са спрадвечнымі ткацкімі формамі (рознымі тыпамі ручнікоў) ствараюць новыя спосабы трансляцыі старажытных сімвалаў — праз тыя ж сувенірныя магніты, торбачкі для мабільных тэлефонаў.

Калі ж казаць не толькі пра захаванне, але і папулярнасць ткацкай традыцыі, то нельга не згадаць і пра ўжо традыцыйныя неглюбскія "Свята беларускага ручніка" ды Рэгіянальны фестываль ткацтва "Кросенцы", якія чаргуюцца паміж сабой праз год. Ініцыятарамі праектаў з'яўляюцца ўпраўленні па ідэалагічнай рабоце, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама ды Веткаўскага райвыканкама, а таксама Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці.

Так, ужо пазалетась (пабывалі ў Веткаўскім раёне мы яшчэ ў снежні 2014-га) пад час "Кросенцаў" турысты маглі паглядзець, як апрацаецца складаны неглюбскі строй, даведацца пра прызначэнне яго элементаў, а таксама ў майстрых згуртавання "Ніток" Неглюбскага цэнтра тка-

Акцыя "К": журналісцкі аўтапрабег па СДК і не толькі

"За што я люблю

тва навучыцца вырабу некаторых яго атрыбутаў: гарачкі — бісернага жаночага ўпрыгожання — і кубка — дзвячога галоўнога ўбора. Заадно турысты мелі магчымасць развучыць беларускія народныя танцы з удзелам народнага калектыву з суседняй вёскі Стаўбун.

Пагадзіцеся, каб трапіць на такое мерапрыемства, не шкада і тых літраў спаленага бензіну (ад Мінска да Неглюбкі — больш за 300 кіламетраў). Гэтыя ўнікальныя традыцыі таго вартыя. Мо таму, калі ўжо выязджалі з вёскі, прыгадалі галівудскі фільм-фантазмагорыю "Асабліва небяспечны", што расказвае пра брацтва ткачоў, якія захоўваюць баланс добра і зла на нашай планеце. У неглюбскіх ткачых не менш важная задача: захаванне праз маладзёраў нам, але ад таго яшчэ больш каштоўныя, знакі і сімвалы, беларускую духоўную культуру...

Калі ж ужо па трасе імчаліся да **Веткі**, з ляснага гушчару пад промні нашых фар скокнуў адважны заяц. Прабег метраў пяць і, вырваўшыся са светлавога палону, вокамгненна шмыгнуў пад яліны. Маўляў, трошкі правёў да Веткі — дыў годзе...

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

У Неглюбцы нам падарылі па цудоўным сувеніры. Уявіце: фрагмент неглюбскага тканкага ручніка, закатаны ў пластык з магніцікам. Стыльная рэч! На ёй — фрагмент старадаўняга арнаменту называем "Дрэва жыцця". У аснове — крыж прамы, перасечаны касым. Сімвал прагі насення да бясконцага росту. Усе гэтыя тлумачэнні пазначаны на канверце-абгорцы

Людміла Кавалёва з неглюбскім ручніком.

магніціка. А ручнік-арыгінал, што выканала Соф'я Міхайлаўна Астапенка, захоўваецца сёння ў Веткаўскім музеі стараверства і беларускіх традыцый імя Фёдара Шклярава. Пры стрыяні ўстановы гэты сувенір, дарэчы, і зроблены. Як нам паведамілі, існуе некалькі разнавіднасцей такіх камплектаў (на кожным — свой арнаментальны фрагмент з яго сэнсавым тлумачэннем)... Я чалавек азартны: пачынаю збіраць калекцыю. Ці трэба тлумачыць іншым музейшчыкам, што такіх сувеніраў, калекцыйную лінію якіх любому ахвотнаму хочацца абнаўляць бясконца, храніцца не стае іхнім установам? Практыка паказвае, што — трэба...

Вырашаць — кіраўніку

Ранкам скіраваліся ў аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Веткаўскага райвы-

Культура пакуль не стала эканамічнай катэгорыяй

канкама. Абавязкі яго кіраўніка выконвае Міхаіл Курылін, што раней таксама працаваў у сістэме культуры Добрушкага раёна. На Веткаўшчыне ён — лічаныя месяцы, але ў праблемах краю ўжо добра арыентуецца.

У кабінце апрача нас — і маладая дзяўчына з Гомеля. Літаральна днямі яны прыступае да працы ў якасці кіраўніка РДК, бо сваіх кадраў, як зразумела, няма. Міхаіл Курылін прызнаецца, што шмат працоўнага часу займае пошук апошніх за межамі раёна. І дадае, што сітуацыя з кадрамі ў Свяцілавічах (пра яе мы пісалі ў папярэднім артыкуле нашага аўтатура) яго ўжо так не турбуе. Новы кіраўнік клубнай установы, маўляў, граў калісьці ў эстрадным ансамблі, а менавіта такія веды і патрэбны кіраўніку тамтэйшай культуры. Не можам аспрэчваць кадравы рашэнне выконваючага абавязкі начальніка аддзела. А ці правільнае яно, пакажа час.

"Талент дарыць людзям радасць і прыгажосць" — пад такой назвай у Гродзенскай абласной навукавай бібліятэцы імя Яўхіма Карскага адбыўся творчы вечар, прысвечаны дзейчым не толькі гродзенскай, але і беларускай культуры наогул, сцэнарысту і рэжысёру тэатралізавана-відовішчных мерапрыемстваў, нястомнаму русліцу культуры Зінаідзе Арцюховіч.

ГРОДНА

Яе імя пад час урачыстага святкавання 70-годдзя Гродзенскай вобласці было занесена ў Кнігу славы рэгіёна. Творчы вечар працягвае праект "Яны ўзбагацілі культуру Гродзеншчыны", ініцыяваныя Абласной навукавай бібліятэкай.

У 1954 годзе дзяўчына паступае на гістарычна-філалагічны факультэт Гродзенскага педагагічнага інстытута. Яшчэ ў вучнёўскія гады тонкая паэтычная душа пачала гарнуцца да мастацкай самадзейнасці,

На людным месцы

Сцэнарыст і рэжысёр

а ў студэнцкія гады яе сэрца цалкам і канчаткова было аддзена самадзейнай сцэне. Пад час навучання ў Гродзенскім педагагічным інстытуце дзяўчына — ініцыятар, арганізатар і нязмэнная вядучая інстытуцкіх вечарын ды шматлікіх мерапрыемстваў. З ахвотай яна ўдзельнічала і ў студэнцкім тэатральным калектыве, якім кіраваў славуці Якуў Кімберг.

Дзяўчыне выпаў гонар быць вядучай серыі канцэртаў Гродзенскай вобласці на Беласточчыне. Зольнасці Зінаіды Мікалаеўны да культурна-асветнай работы не засталіся незаўважанымі, і па запрашэнні тагачаснага намесніка начальніка ўпраўлення культуры Мікалая Гардзеева яна са студзеня 1960 года пачынае працаваць метадыстам па тэатральнай самадзейнасці Гродзенскага абласнога дома народнай творчасці. Побач з ёю працавалі такія ж маладыя, ініцыятыўныя, захопленыя сваёй справай Алена Трацякова, Зоя Пяткевіч і ўжо

"мэтр" сферы культуры Аляксандр Шыдлоўскі. Праца ў абласным Доме народнай творчасці стала вельмі важнай вяхой у жыцці Зінаіды Мікалаеўны, дзе яна вырасла да пасады старшага метадыста. На той час гэтая пасада была раўназначнай сённяшняму намесніку, а ў фінансавым эквіваленце ацэньвалася нават вышэй за дырэктарскую зарплату.

Мацярынскі клопат пра выхаванне сына прымусяў змяніць месца працы. З 1968 года Зінаіда Мікалаеўна — выкладчык клубнаўстава і сцэнарнага майстэрства ў Гродзенскім культурасветвучылішчы. Яна сама распрацоўвае вучэбны план дысцыпліны "Сцэнарнае майстэрства", бо першай пачынае яе выкладаць у вучылішчы.

Па запрашэнні начальніка ўпраўлення культуры Вячаслава Брыкача ў 1980 годзе Зінаіда Мікалаеўна вяртаецца назад у Гродзенскі абласны навукава-метадычны цэнтр

народнай творчасці і культурасветработы, але ўжо на пасаду намесніка дырэктара па культурасветработе. Гэта час цэнтралізацыі клубных устаноў, станаўлення і развіцця культурна-спартыўных комплексаў, цікавых і змястоўных метадычных рэкамендацый, шматлікіх мерапрыемстваў. І ўсоды, як рухавік прагрэсу, — Зінаіда Мікалаеўна.

Арганізатарскія здольнасці, талент сцэнарыста і рэжысёра напоўніцу раскрыліся на пасадзе начальніка аддзела ўстаноў культуры, народнай творчасці і мастацтва аблвыканкама, якім Зінаіда Мікалаеўна кіравала ў 1988 — 1993 гадах. Яна — сцэнарыст, рэжысёр, арганізатар найбуйнейшых і найадказнейшых мерапрыемстваў у вобласці. Сярод іх — Міжнародны фестываль народных тэатраў Прыбалтыкі і Беларусі "Рампа дружбы-88", святы, прысвечаныя 500-годдзю Дзятлава і Сморгоні, 750-годдзю Слоніма і Свіслачы, Першае Абласное свята работнікаў культуры, фальклорнае свята "Мірскі кірмаш", рэспубліканскія "Дажынкi" ў Ваўкавыску і Лідзе,

справаздачныя канцэрты Гродзенскай вобласці ў Мінску (2002, 2009 гг.).

У Зінаіды Мікалаеўны вялікае кола паслядоўнікаў, папленнікаў, аднадумцаў, якія лічаць сябе яе выхаванцамі і якімі ганарыцца настаўнік. Сярод іх — галоўны спецыяліст у праўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Людміла Лебедзь, былы начальнік у праўлення культуры аблвыканкама Аляксандр Лойка...

Пад час мерапрыемства дзейнічала кніжна-дакументальная выстаўка, на якой былі прадстаўлены каштоўныя дакументы аб жыццёвым і творчым шляху Зінаіды Мікалаеўны Арцюховіч. Сярод іх — узнагароды, артыкулы з энцыклапедычных і перыядычных выданняў, фотаздымкі. Прадстаўленыя дакументы раскрываюць арганізацыйна-практычную, метадычную, творчую дзейнасць і рэдкія хвіліны вольнага часу Зінаіды Мікалаеўны.

Любоў ТУРМАСАВА,
загадчык аддзела краязнаўства
Гродзенскай абласной навукавай
бібліятэкі імя Я.Ф. Карскага

Марыя Літвінава — кіраўнік Церахоўскага цэнтру рамёстваў.

Рэпетыцыйны ансамбль "Надзея" ў Церахоўскім ГДК.

сваю вёску?"

Маша Літвінава — адна з вучаніц Церахоўскага цэнтру рамёстваў.

Дырэктар Церахоўскага ГДК Анатоль Мармыльгёў.

Да ведаўшыся, што мы пасля Веткі маем намер наведаць Добруш і Добрушскі раён, Міхаіл Курьлін параіў абавязкова сустрэцца з кіраўніком Церахоўскага ГДК Анатолем Мармыльгёвым. Маўляў, спецыяліст неардынарны і вельмі крэатыўны. Паабяцалі так і зрабіць, бо неардынарны работнік культуры на сёння — што васілёк у жыце. Тым больш, калі васілёк гэты вырас на спрадвечнай беларускай глебе. Вось пра тую "кветкі" і захацелася сёння распавесці...

Дык калі на кірмаш?

Праз якія паўгадзіны мы — у **Добрушы**. Сустрэла нас намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Добрушскага райвыканкама Наталля Доля. Распавяла пра надзённае. Да прыкладу, у 2014 годзе было шмат зроблена па рамонце клубных устаноў. Якасна абноўлены і РДК. Дасягненне ў сённяшніх ня-

простых эканамічных варунках — неаспрэчнае. Удаае вырашэнне гаспадарчых пытанняў — таксама творчасць. РДК апрача абноўленых фае ды глядзельнай залы займае ў выніку еўрасаюзаўскага партнёрства яшчэ і высокакаласную апаратуру са Швейцарыі для мясцовай студыі гуказапісу. Словам, тэхнікі ў Доме культуры хапае. Але галоўная сіла ўстановы — яе супрацоўнікі. Да прыкладу, рэжысёр Валянціна Лужынецкая.

Менавіта яна падрыхтавала праект па распрацоўцы і рэалізацыі наватарскай канцэпцыі правядзення ў Добрушы Міжнароднага духоўна-свецкага фестывалю "Спасаўскі кірмаш". Гэтае раённае свята ладзіцца ў райцэнтры з 2008 года. Бяруць у ім удзел святары, сяляне, майстры народных промыслаў, творчыя калектывы. Валянціна Ізотаўна мяркуе пашырыць межы мерапрыемства, удасканаліць яго праграму. Раён, як вядома, знаходзіцца на мяжы Расіі і Украіны, та-

му прасоўванне нашых традыцый ды промыслаў — мэта больш чым надзённая.

Праект падтрымлівае гендырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь ды зямляк жыхароў Добрушскага раёна Уладзімір Пракапцоў. Пытанне разглядаецца цяпер у Міністэрстве культуры краіны. А Гомельскі аблвыканкам падаў заяўку на тое, каб Валянціне Лужынецкай быў прадастаўлены грант Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у навуцы, адукацыі, ахове здароўя, культуры на бягучы год...

Зразумела, новы кірмашовы статус запатрабуе новых жа, інавацыйных, падыходаў: арыгінальнай рэжысуры, гукавога афармлення, нестандартнай пабудовы гандлёвых узаемаадносін... Так што апаратура са Швейцарыі трапіла ў РДК своечасова. Будзем спадзявацца, міжнародны "Спасаўскі кірмаш" уразіць крэатывам. Прынамсі, у добрушскіх работнікаў культуры іншых варыянтаў проста няма.

Напярэдадні 2015 года выйшла з друку кніга ўспамінаў пра тэатральнага рэжысёра, акцёра, педагога, заслужанага работніка культуры Беларусі Валянціна Іванавіча Ермаловіча (1925 — 2004). Яна мае назву "Ачышчэнне душы".

Яе напісалі тыя, хто добра ведаў, шчыра сябраваў і вучыўся ў Валянціна Ермаловіча. І да гэтай памяці далучыліся былыя сябры ды вучні не толькі з Магілёва, дзе ён жыў і працаваў, а таксама з Мінска, Слоніма, Бялынічаў, Краснаполля... Праўда, пра Валянціна Іванавіча маглі б успомніць сотні людзей, якія яго ведалі, каго ён вучыў, з кім працаваў. І, магчыма, кніга будзе толькі першай ластаўкай успамінаў пра яго. А з цягам часу пра рэжысёра Ермаловіча напішуча новыя згадкі...

Акрамя тых, хто прыгадаў пра Валянціна Ермаловіча ды жыве ў розных кутках Беларусі, складальнікі вырашылі ўключыць у кнігу і артыкул журналіста, публіцыста і паэта Сямёна Сямёнава, які жыў у

Ён душы ачышчаў...

Краснаполлі і працаваў тады ў раённае "Чырвоны сцяг". Гэтая яго некалі выдатная публікацыя пра Краснапольскі народны тэатр і пра Валянціна Ермаловіча мела назву "Ачышчэнне душы". Бо тое сапраўды так. Валянцін Іванавіч ачышчаў людскія душы ад тлуму, самоты і адзіноты, напаўняючы іх святлом, любоўю да Радзімы і беларускага тэатра, шчырай дабрывы і добрым настроем. З ім гледачы і сябры не сумавалі, бо ён для ўсіх, хто яго ведаў, быў і педагогам, і тэатразнаўцам, і бацькам, і літаратарам. З яго бралі прыклад, многія хацелі быць падобнымі да Ермаловіча, заўсёды з ім гутарылі толькі па-беларуску...

Самі назвы артыкулаў гэтай кнігі станоўча характарызуюць Валянціна Іванавіча, аўтары шчыра называюць яго нястомным рупліўцам, беларускім абярэгам, сябрам, дарадчыкам, чалавекам ад Бога, сапраўдным беларусам, таленавітым рэжысёрам, які быў заўсёды патрэбен людзям, бо тыя вучыліся ў яго

жыць, бралі з яго прыклад, ён захапляў усіх тэатральным мастацтвам.

У сваіх успамінах пра Валянціна Ермаловіча прыгадваюць Віктар Шніп, Людміла Рублеўская, Таццяна і Ігар Пушкіны, Яраслаў Клімуць, Віктар Арцём'еў, Міхась Карпечанка ды іншыя асобы.

Заслужаны работнік культуры Беларусі, рэжысёр і стваральнік ці аднаўляльнік традыцыі пяці самадзейных тэатраў Магілёўшчыны Валянцін Ермаловіч меў найбагацейшы акцёрскі багаж, а яшчэ 29 гадоў педагогічнага стажу ў Магілёўскім культасветвучылішчы.

Пра Валянціна Ермаловіча як акцёра і рэжысёра багата сказана ды напісана ў газетах і часопісах. А ён жа яшчэ быў выдатным май-

Адрадзіць радзіму

Чарговы праект аддзела таксама падаецца важным і актуальным. Ініцыятар яго — намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Наталля Доля. Пад назвай "За што я люблю сваю вёску?" праект быў абвешчаны сярод вучняў раёна. Кожны пісьмова паспрабаваў адказаць (даказна, ярка і эмацыйна, з дапамогай жывапісных ды фатаграфічных ілюстрацый) на вышэйназванае пытанне. Хтосьці можа запытацца: "Якое дачыненне да культуры маюць гэтыя пісьмовыя экзерсісы?" Бяром на сябе адказнасць запярэчыць: "Самае неспрэчнае!" Носьбіт вясковай культуры — носьбіт першароднай шчырасці, выгадаванай на сырадоі, рачных туманах, лясных птушыных спевах... Банальная рэч: у вёсцы нарадзілася сённяшня нацыянальная культура. Тут яна жывіцца і раз-пораз абнаўляецца. Знішчыць гэтыя вытокі — значыць паставіць пад пагрозу існавання беларускай душы. І калі школьнік усваядуі, што ён — частка нацыянальнай духоўнасці, якая даўно паспела стаць неад'емнай часткай сусветных каштоўнасцей, дык за сваё будзе стаяць гарой.

Вось, да прыкладу, урывачак з твора дзесяцікласніцы са Жгунскай Буды Дар'і Сіманенка: "Шкада, што нас становіцца ўсё менш. Таму і школу нашу закрылі — нам даводзіцца ездзіць на вучобу ў аграгарадок "Жгунь". Але ж і Жгунбудская школа можа ганарыцца выпускнікамі, якія праславілі родную вёску. Тут нарадзіўся і вучыўся, напрыклад, Уладзімір Іванавіч Пракапцоў..."

Мае планы звязаны з маёй вёскай. Спадзяюся, яна адродзіцца. А мае дзеці і дзеці сяброў будуць прачынацца ад радаснага рыкання кароў, будуць выбягаць на вуліцу ды цікаваць: ці не вярнуліся буслы..."

Дар'я хоча застацца ў роднай вёсцы. Яна — яе заўзятая ідэалаг. Піша пра тое, што будзе настаўніцай, што ёсць у іх і сельскі клуб ды багатая на кнігі бібліятэка. (Не дай бог, каб паквапілася на іх аптымізацыя!) Піша пра слаўную гісторыю вёскі: у непраходным лесе заснавалі яе стараверы. (Чым не нагода для творчага і пастаяннага стасункавання мясцовых клуба ды бібліятэкі з Веткахіўскім тэатрам стараверства і беларускіх традыцый?) Пабольш бы такіх Даш. Тады б мо і патрэбы ў праекце не было. А пакуль што буслы там-сям знікаюць беззваротна...

І хто пасля ўсяго гэтага скажа, што Наталля Доля — не творца? Яна не

проста васілёк, яна, так бы мовіць, кветкавод-прафесіянал. Колькі дзіцячых душ абуджана, колькі пад час творчай самарэалізацыі асоб выяўлена! Менавіта гэтым няпростым чынам і нараджаюцца творцы. І та-кія не дадуць спляжыць радзіму...

Не райцэнтр, а вёска

Даўно меркавалі завітаць у рамках нашага аўтатура ў **Карму** — не ў горад і цэнтр аднайменнага раёна на Гомельшчыне, а ў вёску Добрушчыны, дзе нарадзіўся народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін. Аграгарадок знакаміты яшчэ і сваяком славутага дыпламата Іосіфа Гашкевіча — святым праведным Іаанам Кармянскім, у гонар якога створаны і дзейнічае ў вёсцы жаночы манастыр. Як высветлілася, у Пакроўскім храме, што асвяціў сам святы ў 1903 годзе, захоўваюцца ягоныя мошчы, пакланіцца якім прыязджае мноства паломнікаў не толькі з Беларусі, але і з суседніх Расіі ды Украіны. Людзі памятаюць і перадаюць з пакалення ў пакаленне гісторыі, што сведчаць пра надзвычайную дабрыву, міласэрнасць ды празорлівасць свайго пастыра.

Размешчаны ў Карме і дзве ўстановы культуры: СДК і сельская бібліятэка. Невыпадкава каля іх размясціўся бюст Івана Шамякіна, устаноўлены да 90-годдзя з дня нараджэння славутага земляка. Да гэтай падзеі калекцыя мясцовай бібліятэкі папоўнілася кнігамі з аўтографамі пісьменніка ды архіўнымі фотаздымкамі. Думаецца, мерапрыемствы, прысвечаныя класіку айчыннай літаратуры, праводзяцца тут не толькі да юбілейных дат, але і цягам усяго года...

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антанавіча

Наведаўшы Карму, задаў сам сабе пытанне: ці можна зарабляць грошы на, так бы мовіць, духоўнасці? Чаму не, калі гэта запатрабавана турыстамі. Прыгадваецца, як адзел ІРКМ у Мсціслаўскім раёне пад час нашага візиту дзяліўся планами па продажы буклетаў, магніцікаў ды іншых сувеніраў, арыентаваных, у тым ліку, на паломнікаў Пустынкаўскага манастыра. Чаму б падобнай ідэяй не зацікавіцца кіраўнікам сферы культуры Добрушскага раёна? Тым больш у Карме ёсць магчымаць прапанаваць гасцям багата цікавага!..

Заканчэнне матэрыялу — на старонцы 12.

Сяргей ЧЫГРЫН,
загадчык літаратурнай часткі
Слонімскага драматычнага тэатра, краязнаўца

Т Э К С Т

Нагадаю, што Валянцін Ермаловіч скончыў Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (1950, курс Канстанціна Саннікава). Быў акцёрам Пінскага (1950 — 1954) і Магілёўскага (1954 — 1956) абласных драматычных тэатраў, выкладчыкам Магілёўскага вучылішча культуры (1956 — 1985). Адначасова кіраваў Магілёўскім народным тэатрам Палаца культуры завода штучнага валакна (1961 — 1969), тэатральным калектывам медыцынскіх работнікаў Магілёўскай абласной псіхіятрычнай бальніцы (1971 — 1977), Краснапольскім народным тэатрам (1978 — 1992), рэжысёрам Бялыніцкага народнага тэатра юнага гледача (1993 — 1998), з 1992 года з'яўляўся кіраўніком народнага тэатра "Валянцін" Магілёўскага гарадскога цэнтру культуры і вольнага часу.

А яшчэ Валянцін Ермаловіч — брат гісторыка Міколы Ермаловіча. Кніга "Ачышчэнне душы" — маленькі помнік нашаму слаўнаму майстру тэатральнай сцэны. Яе скла-лі рэдактар Бялыніцкай раённай газеты, драматург Міхась Карпечанка і аўтар гэтых радкоў.

Тактыка культурнага развіцця

У школы — 12 філіялаў!

Год таму традыцыйны календар "К" быў складзены з работ падлеткаў, што вучацца ў лепшых ДШМ краіны. Дзіцячую школу выяўленчых мастацтваў Крычава прадстаўляюць у тым ліку, і малюнак Жэні Бачковай "Першы снег". Можна было канстатаваць: такіх таленавітых на Беларусі шмат.

Яўген РАГІН

Але канец мінулага года пераканаў: не, Жэня Бачкова такая адна. Справа ў тым, што ў снежны яна стала пераможцай Рэспубліканскага творчага конкурсу малюнкаў "Мой школьны аўтобус", у якім бралі ўдзел дзеці ад 5 да 17 гадоў.

Лагатып васьмікласніцы (у школе мастацтваў яна вучыцца ў трэцім класе) упрыгожыць школьны аўтобус рэспублікі. Між тым, у аргкамітэт паступіла каля дзвюх тысяч дзіцячых малюнкаў. Але гаворка пойдзе не пра Жэню, а пра школу, якая яе выхавала.

А школа сапраўды незвычайная. Хаця і з той нагоды, што мае 12 філіялаў: чатыры — у горадзе, восем — на сяле, у тым ліку пяць — у аграгарадках. Намеснік дырэктара ўстановы па вучэбна-выхаваўчай рабоце Ганна Саковіч тлумачыць гэта даўняй традыцыяй (а школе ўжо — 37 гадоў) адшукваць таленты не толькі ў раённым цэнтры, але і за яго межамі. Што і казаць, пазіцыя "вясковыя дзеці — не горшыя за гарадскіх" — больш чым ухвальная. Прынамсі, такой колькасці філіялаў ДШМ у рэспубліцы я не сустракаю. Уявіце, якая арганізацыйная работа папярэднічала іх утварэнню! Той выпадак, калі мэта цалкам апраўдвае зрок. Для мяне неаспрэчна, што сённяшня ўвага да вёскі — гарантыя заўтрашніх маральных (і не толькі) дывідэндаў.

Навучаннем 360 дзяцей (гэта 10 працэнтаў ад агульнай колькасці вучняў агульнаадукацыйных школ) займаюцца 23 педагогі. І толькі шэсць з іх працуюць у Крычаве. Сярэдні ўзрост настаўнікаў не перавышае 37 гадоў. Большасць маюць вышэйшую настаўніцкую катэгорыю. Васьмяццаць настаўнікаў школы — колішнія выпускнікі роднай установы. У іх ліку — і Ганна Саковіч.

Наступная незвычайнасць установы ў тым, што, выкладанне прадметаў па выбары настаўнікі вядуць па аўтарскай праграме. Хто ў курсе, той ведае, што такую праграму і класці няпроста, і зацвярджаць яе трэба. Але вынік падобнага аўтарскага падыходу да навучання мэтавай аўдыторыі — заўжды гарантаваны. Для даведкі: сярод такіх прадметаў па выбары вучням прапаўваюцца наступныя дысцыпліны: графіка, кампазіцыя, дызайн, арнамент (у тым ліку, натуральна, і традыцыйны беларускі)...

Крычаў — горад невялікі, аднак у ім тры школы мастацтваў. Які раённы цэнтр можа пахваліцца такімі маштабамі эстэтычнага выхавання? І гэтая чарговая незвычайнасць даўно стала для Крычаўскага раёна добрай традыцыяй. Чым больш у падлетка магчымасцей для творчай самарэалізацыі, тым больш трывалае самасвядомасць ды шырэішы круггляд. Умець уяўляць — значыць, умець крытычна думаць. Такія асобы для краіны — на вагу золата. Нездарма колішнія вучні вяртаюцца ў родныя школы выкладчыкамі. Пошук аднадумцаў і пашырэнне іх кола — уласцівае развіццю чалавека....

На лагатыпе адлюстраваны аўтобус, які рушыць па сяміколернай вясёлцы, і аловак як сімвал раскрыцця творчых магчымасцей. Лагатып неўзабаве стане характэрнай асаблівасцю ўсяго беларускага школьнага транспарту. Ён займае непаўторнае аблічча. Вось каб менавіта такое аблічча было ў нашых устаноў культуры! Каб непадобнымі былі аўтарскія планы ды праекты, дзейным аказалася стаўленне да лёсу беларускай вёскі, каб выхаванцы не шукалі гарадскога хлеба ды не забываліся, што вырошчваюць яго менавіта на сяле...

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 10 — 11.)

Мармылёў ды іншыя

Колькі кіламетраў ад Кармы — і мы ў гарадскім пасёлку Церахоўка. Адрасу скіраваліся ў мясцовы Дом культуры, дзе нас чакала прыемная неспадзяванка. Не так часта ў аўтападарожжах нам даводзіцца прысутнічаць на рэпетыцыях. А тым больш упершыню за час нашых аўтавандроў атрымалася трапіць у прафесійную студию гуказапісу, якая знаходзіцца не ў райцэнтры.

У студыі ж адбывалася рэпетыцыя жаночага ансамбля "Надзея", які, да слова, з месяца як абараніў званне народнага. У планах — выпуск першага кампакт-дыска гурта. Акрамя народных беларускіх песень у рэпертуары калектыву маюцца творы на рускай ды ўкраінскай мовах:

"За што я люблю сваю вёску?"

даецца ў знакі "памежнасць" раёна. Багата песень на словы беларускага паэта Івана Цітаўца.

Намеснік дырэктара СДК Людміла Кавалёва распавяла, што ў ГДК ёсць народны мужчынскі ансамбль "Талака", дзіцячая і дарослая эстрадна студыя, гурткі па вышэйшай, выцінанцы, клуб выхаднога дня "Сонейка" і клуб выяўленчага мастацтва.

Але вернемся да студыі гуказапісу. Кіруе ёй малады ды амбіцыйны Уладзімір Някрасаў, які апроч таго працуе ў ГДК на пасадзе хормайстра. Сведчаннем запатрабаванасці студыі з'яўляецца і той факт, што ў Церахоўку для гуказапісу прыязджаюць музычныя калектывы нават з Гомеля: апаратура дазваляе ствараць якасныя "мінусоўкі" ды запісы. Дарэчы, дырэктар ГДК Анатоль Мармылёў адсутнічаў у час нашага прыезду ў Церахоўку па важнай прычыне: ездзіў у райцэнтр па новыя "клавішы".

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 2 — 3.)

Сяргей ЖДАНОВІЧ: — Калі мастак доўгі час не выстаўляецца, ён "губляе форму", выпадае з кантэксту і трапляе ў архіў. Таму для аўтараў важна мець магчымасць дзеляцца з глядачамі творамі ў актуальным вымярэнні.

Ілья СВІРЫН: — Хацеў бы запытаць у мастакоў: ці ўдасталіся вы маюць такіх магчымасцей?

Ігар САЎЧАНКА: — У мяне ўсё само сабой атрымліваецца, у штатным рэжыме. Ідзе працэс, які валодае ўсімі сваімі звыклымі аtryбутамі, і час ад часу бягучая работа знаходзіць магчымасць быць убачанай публікай.

Сяргей ЖДАНОВІЧ: — Часяком можна знайсці магчымасці рабіць гэта малой кроўю і затратамі. Ніхто не кампенсуе твой патрачаны час грашыма, але... ты ведаеш, што траціш яго на сябе.

Віктар ПЯТРОЎ: — Ад гаворкі пра фінансавы бок ніяк не сысці. Я не валодаю майстэрствам малявання пейзажаў, і таму не маю магчымасці падзяляць творчасць і зарабляе грошай. Творчасць — гэта ўвогуле з'ява татальная, і яна паглынае цябе цалкам, таму мастак не можа адначасова займацца чымсьці іншым, нейкім рамяством або імітацыяй рэальнасці. Калі нават і паспрабуе, дык нічога ў яго не атрымаецца.

Ірына БІГДАЙ: — Ледзь не кожны першы папікае мяне за тое, што ў гэтай выстаўкі няма выразнай канцэпцыі. Пра гэта пісалі і глядачы ў кнізе водгук — вось такая ў нас у Мінску

Трэба сказаць, ГДК можа сабе дазволіць набываць не толькі "клавішы". Як-нікак, за 2014 год устаноўка выканала план па аказанні платных паслуг у 105 мільёнаў. Якім чынам? Праз тыя ж канцэрты, дыскатэкі, а таксама гульнявыя шоу-праграмы. Неверагодна, але мясцовы Дом культуры мае набытыя пры падтрымцы аддзела ІРКМ электраабілі, бильярд, батут ды іншыя цікавосткі, што выкарыстоўваюцца пад час масавых святаў і, вядома ж, займелі вялікую папулярнасць, у тым ліку ў аддаленых вёсках раёна, куды ўлетку прыязджаюць работнікі ГДК. Адно што — праблема з транспартам. Свайго няма, таму даводзіцца звяртацца па дапамогу ў аддзел або ў пасялковы савет, дзе, па словах Людмілы Кавалёвай, ніколі не адмаўляюць. Таксама падтрымлівае ўстанову і

ным цемрашальствам. У выніку народныя абрады там забыліся. Як аказалася, не назаўсёды. Пасля аварыі на ЧАЭС у колішнім мястэчку з'явіліся перасяленцы з поўначы Добрушкага раёна, якія разам з сабой прынеслі аўтэнтчны абрад. Да гонару мясцовых работнікаў культуры, традыцыю не сусрэлі "ў шыкі", а, наадварот, дапамаглі адрадзіць. Вось ужо некалькі гадоў, як у Церахоўцы праводзіцца абрад "Ваджэнне стралы". Чым не прыклад для раёнаў краіны па захаванні нематэрыяльнай спадчыны?..

Бяроза — няпроста...

Церахоўскі цэнтр рамёстваў, які стаў апошнім пунктам аўтападарожжа, спецыялізуецца на мастацкіх вырабах з бярозы. Апроч кіраўніка ўстановы на-

доўга не скісае, а таксама сучасныя рамкі для фотаздымкаў, мініяцюрныя лапці, надзвычай прыгожыя карціны, створаныя алейнымі фарбамі па бяросце. Словам, вочы разбягаюцца ад убачанага!..

Але варта ведаць і адваротны бок медаля. Як мы дазналіся, на Гомельшчыне вельмі цяжка знайсці якасны матэрыял для вырабаў. Як-нікак, спецыялістамі лічыцца, што традыцыя мастацкай апрацоўкі бярозы пайшла з Сібіры, дзе і бярозы, адпаведна, зусім іншыя. А таму ў разнастайных конкурсах-выстаўках, у якіх прымае ўдзел кіраўнік Цэнтра, яе работы не прызнаюцца, бо нібыта не маюць беларускага каларыту, што, зразумела, вельмі крыўдна для майстра. Але нават, калі гэта сапраўды і не айчынная традыцыя, тым не менш яе бытаван-

паткалі за працай там Вольгу Скоблік і Машу Літвінаву, вучаніц 8 класа, якія не адзін год займаюцца гэтай прастай, як можа падацца на першы погляд, справай. Самае цікавае ў працэсе вырабу, па словах Машы, цісненне. Спачатку робіцца эскіз на паперы, які пасля пераносіцца на кару бярозы.

Кіруе цэнтрам колішні мастак-афарміцель Церахоўскага ГДК Марыя Літвінава. Стаць майстрам па вырабе з бярозы ёй дапамог выпадак: пад час "Дажынак" у Мазыры адбываліся майстар-класы па гэтым мастацтве, якія прыцягнулі ўвагу. У выніку шэсць гадоў таму была створана ўстанова, у якой цяпер займаюцца восем вучняў, праходзяць майстар-класы для дарослых.

Пабачылі мы разнастайныя ёмістасці з бярозы для захавання не толькі сыпучых прадуктаў, але нават і малака, якое дзякуючы ўласціваасці бярозы,

не на нашых землях, мастацкі густ ды светапогляд беларускіх майстроў робяць рамяство адметнай з'явай нашай традыцыйнай культуры...

Агульнае (не)лірычнае заканчэнне

Са знойдзеных намі "васількоў" мы паспрабавалі скласці "букет". Падаецца, атрымаўся ён шыкоўным, яркім, непаўторным. Такі і падарыць не грэх. Падарыць тым, хто не толькі любіць Радзіму, але і шмат робіць, каб стала яна нашым агульным ды ўтульным домам. А сярод такіх — і неглюбскія ткачыкі, і жгунабудскія школьнікі, і церахоўскія работнікі культуры. І ўсе тыя, хто пажадае ўзяць на ўзбраенне іх творчыя напрацоўкі, адкрыцці, праекты. Спадзяёмся, што такіх на Беларусі засталася яшчэ шмат...

Штрых-код № 6

патрабавальная ды абазнаная публіка... Але ў дадзеным выпадку такі куратарскі падыход быў наўмыслым: мне хацелася даць аўтарам свабоду выказвання. Пагатоў, усе яны — цалкам "здзейсненыя" творцы. І калі сёй-той з крытыкаў лічыць, што нехта з экспанентаў выставіў нешта "не тое", дык у кожным разе гэта была памылка мэтра. І такі падыход, дарэчы, адпавядае традыцыям "Шостаі лініі" 1990-х. Магу па пальцах рукі пералічыць выстаўкі або праекты, якія я ініцыявала, — у большасць выпадкаў ідэя зыходзіла ад мастакоў...

Ігар САЎЧАНКА: — Асабіста ў маім выпадку не заўсёды куратар і патрэбен. Можа, гэта выпадае з правілаў, бо куратар — неаспрэчна, асоба важная, але... у мяне практыка такая. А пад час удзелу ў гэтым праекце мяне ўзрадавала тое, што я не быў нагружаны арганізацыйнымі клопатамі.

Ілья СВІРЫН: — Некаторым прадстаўнікам арт-супольнасці не дае спакою не надта прынцыповае, на маю думку, пытанне: чаму рэінкарнацыя легендарнай незалежнай галерэі адбылася на дзяржаўных пляцоўках?

Ірына БІГДАЙ: — Гэтыя прадстаўнікі, пэўна, самі выстаўкі не арганізуюць і таму не ведаюць, якія касмічныя сумы просіць незалежныя галерэі за арэнду сваіх памяшканняў.

Нэлі БЕКУС: — Мне здаецца, трэба выкарыстоўваць тыя магчымасці легітымізацыі незалежнага мастацкага дыскурсу, якія даюць дзяржаўныя інстытуцыі, знаходзячы нейкі парытэт інтэрэсаў паміж "намі" ды "імі".

Ілья СВІРЫН: — Прыкметная актывізацыя дзяржаўных музеяў на ніве сучаснага мастацтва можа знівелюваць саму розніцу паміж "мы" і "яны", якая доўгі час была "кутнім камянем" для некаторых культурных дзеячаў. І ў гэтых варунках згладжвання канфрантацыі яны пачуваюцца некамафортна. Думаецца, адсюль і вынікае крытыка на адрас фэсту.

Антон СЛЮНЧАНКА: — Для мяне было цікава зрабіць сваё выказванне менавіта ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, з колішнім кіраўніцтвам якога мае асабістыя адносіны некалі былі даволі праблемныя.

Ілья СВІРЫН: — Наколькі мне вядома, Уладзімір Цэслер падрыхтаваў новы лагатып "Шостаі лініі", унечым падобны да штрых-кода, і ўжо толькі гэта сведчыць, што працяг — будзе...

Ірына БІГДАЙ: — Так, на працяг я разлічваю. Маю бізнес-план "Шостаі лініі" як стацыянарнай галерэі, маю таксама і творчыя планы. Праблема пакуль толькі адна — гэта памяшканне. Арандаваць яго па камерцыйных рас-

цэнках можа дазволіць сабе толькі той, хто прадае алкаголь або які іншы высокамаржынальны прадукт. А мастацтва ў кожным разе будзе "ў пралёце"...

Ілья СВІРЫН: — Бяда тых рэдкіх незалежных ініцыятыў, якія ад пачатку пазіцыянавалі сябе як некамерцыйныя, акурат у гэтым і палягае. Замест рэалізацыі амбітных задум гаспадарам даводзіцца банальна гандляваць сваім брэндам, здаючы плошчы ледзь не пад карпаратывы... Ці не можа праект існаваць без уласнага даху, у выглядзе гэткай "вандруйнай" галерэі?

Ірына БІГДАЙ: — Справа ў тым, што ў нас і вандраваць асабліва няма дзе, — пры цяперашняй колькасці пляцовак, на якіх можна зладзіць выстаўку. Але спрабаваць, вядома, будзем.

Віктар ПЯТРОЎ: — Лічу, што нам, мастакам, вельмі патрэбны свае сцены, патрэбен нейкі цэнтр, які вырашаў бы тыя размаітыя праблемы, што зведвае ці не кожны беларускі творца. Якім чынам усе яны вырашацца? Не ведаю і нават не ўяўляю. Таму маю надзею толькі на нейкую вышэйшую волю, на сілу Нябёсаў...

Ігар МАЛЕВІЧ: — Я таксама ўпаўнены ў тым, што дадзены пласт культуры будзе належна ацэнены. Галоўнае, каб прысутныя гэта заспелі...

Ганаровы статус "Культурная сталіца Беларусі" з рук Гродна перайшоў у 2015-м годзе да іншага знакамітага беларускага горада — Брэста. Як тут прымуць гэтае званне, якія козыры прыхаваны, што цікавага і адметнага чакае мясцовую публіку ды гасцей цэнтра рэгіёна? Пра гэта карэспандэнт "К" даведаўся з першых вуснаў, запытаўшыся пра творчыя планы ў кіраўнікоў некаторых устаноў культуры горада. Дадамо да кантэксту гутаркі і тое, што 2015-ы абвешчаны яшчэ і Годам моладзі.

Культурная сталіца Беларусі: планы на год

мне падабаецца думка, што культура — гэта перш за ўсё людзі, а не аб'екты: культура — гэта мастакі, музыканты, акцёры... Задумак па сайце шмат, ён стане вельмі насычаным і маляўнічым. Займее і свае "фішкі": напрыклад, відэашэрагі "Вядомыя жыхары Брэста", гэтка маналогі-разважанні на тэму культуры, чытанні, бібліятэкі. З'явіцца і калонка нашага мэра "Размова з Аляксандрам Рагачуком", дзе ён будзе даваць каментарыі да значных гарадскіх мерапрыемстваў.

Акрамя інфармацыйнай функцыі, якую мы на сябе

Прэзентуем і бібліятэчны маладзёжны праект "Кніжны пераплёт", прымеркаваны акурат да Года моладзі. Сутнасць яго ў тым, што вядомыя фатографы горада будуць здымаць маладых людзей у вобразах іх улюбёных літаратурных герояў. Падтрымае гэты праект крама брэндавага адзення, а мадэлі павінны быць чытачамі якой-нібудзь брэсцкай бібліятэкі. Адзначу таксама Тызень дзіцячай і юнацкай кнігі, які распачнецца ўжо ў сакавіку, а цягам лета мае працаваць Праграма дзіцячага чытання "Па кніжным моры — пад ветразем лета".

Тэндэнцыі

"Важна не страціць сваё аблічча" У Мінску ўручылі прэміі Прэзідэнта

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 2—3.)

Наталля ШАРАНГОВІЧ, кіраўнік Цэнтра сучасных мастацтваў:

— Лічу, што гэтую пачэсную прэмію атрымаў не толькі наш Цэнтр, але і ўсё беларускае сучаснае мастацтва. Мінуты год быў у дадзенай сферы надзвычай насычаным — варты згадаць хаця б буйнамаштабны праект "Avant-gARTe. Ад квадрата да аб'екта", які ці не ўпершыню прасачыў гісторыю гэтай з'явы ў нашай краіны ад яе вытокаў і да сённяшняга дня. І той акцэнт, які зрабіла дзяржава ў справе рэпрэзентацыі краіны для гасцей Чэмпіянату света па хакеі, быў красамоўны. Адпаведна, уганараванне прэміяй сведчыць не толькі пра прызнанне сучаснага мастацтва як неад'емнай часткі нацыянальнай культуры, але і пра разуменне асаблівай важнасці інтэлектуальных ды творчых пошукаў для развіцця як культуры, так і ўсяго грамадства...

Сяргей БАГЛАСАЎ, галоўны спецыяліст прадпрыемства "Мінская спадчына":

— Летась завяршылася рэканструкцыя плошчы Свабоды: галоўнага кампанента гістарычнага цэнтра Мінска. Пасля аднаўлення шэрагу знакавых помнікаў спадчыны невыразная некалі тэрыторыя зноў набыла прыцягальнасць для турыстаў ды саміх гараджан. Мы прызвычаліся ўжо і да ратушы, і да гатэля "Еўропа", і да царквы Святога Духа... Але сёння мне прыгадваецца той час, калі сама задума рэгенерачыі яшчэ толькі лунала ў паветры. Тады, у 1980-я, ва ўладных кабінетах нас "адфутбольвалі": маўляў, старыя будынкі "руйнаюць вобраз сацыялістычнага горада". Гутарка вялася не пра аднаўленне страчаных помнікаў, а пра знос тых, што цудам ацалелі... Пэраламціць гэтую тэндэнцыю было няпроста, і тут для нас вельмі важнай была падтрымка грамадскасці. Вы нават не ўяўляеце, які ўнёсак у фарміраванне цяперашняга аблічча цэнтра Мінска зрабіў той жа Уладзімір Караткевіч! Адпаведна, дадзеная прэмія па праве належыць не толькі мне, але таксама і ўсім, хто так ці інакш спрычыніўся да надзвычайнай важнай справы. Навуковы кіраўнік — гэта дыржор, але чаго ён варты без зладжанага аркестра?..

Пасля ўрачыстасцей слова ў адказ ад імя лаўрэатаў узяў мастацкі кіраўнік Беларускага балета Юрый Траян. Завяршаў афіцыйную частку мерапрыемства Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі. "Вось ужо два дзесяцігоддзі, як вы асабіста прымаеце ўдзел ва ўзнагароджанні выдатных дзеячаў — царкоўных, мастацтва, спорту, — звярнуўся са словамі падзякі да Прэзідэнта краіны Мітрапаліт. — Хочацца пажадаць, каб вы і ў будучыні натхнялі нашу моладзь на добрыя справы, на набожнасць, на мірную і плённую працу".

А святочны канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі, у якім бралі ўдзел і лаўрэаты прэміі, у прыватнасці, артысты Вялікага тэатра з фрагментам з балета Вітаўт, ператварыў традыцыйнае мерапрыемства ў святочную каляндную імпрэзу.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрынку kultura@tut.by,
тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97,
абмяркуйце на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby),
[vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby),
twitter.com/kimpressby,
[instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

А які ваш маркетынгавы ход?

Аліна САЎЧАНКА

Маркетынгавы ход?

Рыгор БЫСЮК, дырэктар Мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць — герой":

— Мяркую, што Брэсцкая крэпасць як мемарыяльны комплекс, як музей пад адкрытым небам годна будзе прымаць у сябе акцыю. Сваіх наведвальнікаў мы плануем прыцягнуць шматлікімі праектамі. Сярод апошніх — і перасоўныя выстаўкі "Брэсцкая крэпасць. Дарогамі памяці", "Памяць, абпаленая вайной", "Кіналетпіс Брэсцкай крэпасці". Гэтак чынам мы прадставім мемарыял навучэнцам адукацыйных устаноў горада і вобласці. Будзе прадоўжана супрацоўніцтва з Калініградскім, Разанскім і Бяла-Падляшскім музеямі. Задзейнічаем і новую музейную прастору ў адрамантаванай паўночна-ўсходняй казарме. Там пройдзе выстаўка, прысвечаная падзеям Першай сусветнай вайны. Акрамя гэтага, плануем адзначыць 70-годдзе Перамогі праектам "Мая вясна — мая Перамога".

Не забудзем і пра важных для нас юбіляраў. Сёлета споўніцца 100 гадоў з дня нараджэння пісьменніка Сяргея Смірнова. Нельга не згадаць і пра векавы ўгодкі Канстанціна Сіманова, а яшчэ — 135-годдзе генерал-лейтэнанта Карбышава.

Акрамя вышэйзгаданага, Брэсцкая крэпасць будзе ініцыятарам больш чым ста мерапрыемстваў, звязаных, у тым ліку, і з пасвячэннем у навучэнцы на брэсцкай зямлі, з прыняццем прысягі воінам брэсцкага гарнізона, памежнікамі. Я ўжо не кажу пра Вахту Памяці, якая пройдзе ў ноч на 22 чэрвеня — у гадавіну пачатку Вялікай Айчыннай вайны...

Вялікую ўвагу надаём маркетынгу і прасоўванню. З апошняга — абнаўленне сайта, праз які зараз можна здзейсніць віртуальную экскурсію. У працэсе завяршэння — рэкламныя банеры, што дапамагаюць рабіць нам нашы спонсары. Такім чынам, рэклама мемарыяла размешчана па горадзе. Кожнаму ж наведвальніку мы дорым буклеты і памятныя білеты, якія спецыяльна былі падрыхтаваны...

■ Інфаграфіка

Новыя задумкі акцыі

Святлана СЯМАШКА, дырэктар Брэсцкай гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы:

— Так, сапраўды, праект "Брэст — Культурная сталіца Беларусі-2015" ужо пачаў рэалізоўвацца. Актыўны ўдзел у гэтым прымаюць усе ўстановы культуры горада. Як дырэктар бібліятэчнай сістэмы, канешне ж, распавяду пра тое, што плануецца сёлета ў нашых бібліятэках.

Па-першае, мы ўзялі на сябе інфармацыйнае забеспячэнне праекта "Культурная сталіца Беларусі". Ва ўсіх папулярных у нашай краіне сацыяльных сетках створаны суполкі, якія так і называюцца: "Брэст — Культурная сталіца Беларусі-2015". Задача гэтых прастор — папулярызацыя культуры нашага горада ў інтэрнэт-прасторы. Зараз вядзецца таксама актыўная работа над афіцыйным сайтам з аднайменнай назвай. Акрамя навін, сайт змяшчае фотаздымкі Брэста, відэаматэрыялы, кінафрагменты. Культура горада — вельмі багатая, таму на сайце будзе дастаткова сталых рубрык: тэатры, кіно, канцэрты, бібліятэкі. Вялікі раздзел маем прысвяціць жыхарам горада, чые лёсы знітаваны з культурай. Увогуле,

ўзялі, плануем і шэраг імпрэз. Прыкладамі могуць быць сустрэчы з пісьменнікамі ды паэтамі, прычым не толькі з брэсцкімі і беларускімі, але і з аўтарамі з Расіі, Украіны, Польшчы, Францыі, Швецыі. Вялікіх міжнародных сустрэч, дарэчы, мяркуюем правесці з дзясяткаў. Спрабуем дамовіцца нават з самымі вядомымі пісьменнікамі. З ганаровым консулам Францыі ў Брэсце вядзём перамовы, каб нас наведалі Гіён Мюсо і Марк Леві. Магчыма, прыедзе і нехта іншы, але — не менш значная літаратурная персана Францыі. А французскія аўтары зараз у трэндзе. Ну а першая сустрэча адбудзецца ў лютым — з маладым украінскім паэтам Дзмітрыем Алейнікам, добра вядомым у Сеціве.

Сёлета ў Брэсце пройдзе акцыя "Паэтычны тралейбус", прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі. Па горадзе будзе курсіраваць тралейбус, дзе пасажыры змогуць пачуць вершы ў выкананні вядомых асоб: дырэктараў заводаў, чыноўнікаў, спартсменаў і, вядома ж, дзеячаў культуры.

Летам традыцыйна адбудзецца святая кнігі "Бульвар, які чытае": вулічнае мерапрыемства, што ўключае і паэтычны марафон, і тэатралізаванае прадстаўленне, і шматлікія выстаўкі.

Як бачна, план у Культурнай сталіцы-2015 ёсць, засталася толькі "перакачаць" гэтую эйфарыю атрымання статуса і прыступіць да рэалізацыі пунктаў невялікай праграмы дзеянняў. Дарэчы, кожны з суразмоўцаў запрашаў наведваць Брэст усіх чытачоў "К", гарантуючы яскравы ўражанні ад візіту. Таму, бачачы ўпэўненасць гаспадароў у сваіх сілах, сапраўды чакаеш ад 2015-га толькі самага культурнага і цікавага!..

Правінцыйная дарога ад Равэны праз Сан-Марына, адчуванне блізкасці Адрыятыкі саступала крышталінасці горнага паветра. Марудная язда праз мястэчкі, трохі серпантыну па аднонах гор — і нарэшце мы апынуліся на цэнтральнай плошчы Пенабілі. І тут... Знямеўшы, пазнаём кадр з "Амаркорда" — фантан, завалены снегам, у атачэнні невысокіх дамкоў.

Вялікая студыя майстра месціцца ў скансакраванай царкве. Пакуль у яго іншыя візітоўцы, Лора нас водзіць па галерэях пад самай столлю. Унізе гутарыць з кімсьці Таніна, побач ляжыць верны Баба, яшчэ шчанюком падораны Антаніні. Прыгожае спецыфічнае ўбранне залы чешыць позірк цёплай і пшчотнай гаспадарлівай страктасцю: падушчкі на крэслах вышыты па малюнках Гуэра, на мурах былой царквы — лялькі і карціны, драўляныя "выцінанкі", шафы — усё намалёвана ім ці зроблена па ягоных праектах.

Лора ў пакоях пад столлю паказвае прынашэнне Льву Талстому. Таніна, калі наведваў Ясную Паляну, даведваўся: апошняе, што пабачыў у жыцці Талстой, — лантэрна ў дамку станцыянага дзорца. Яна як бы асвятляла яму апошні шлях, усцешыла згасяючы позірк каляровым шкельцам... І Гуэра стварыў серыю гэтых лантэрнаў-светлякоў, павадыроў рускага генія слова з гэтага свету ў іншы. Дужа кранальны рух, любоўны, ёсць у гэтым замілаванні дарогі чалавекам...

І вось Маэстра паклікаў нас. Мы селі побач у зале, выключылі святло, а глядзелі — фільм ягонага сына. Таніна тлумачыў, дзе праходзілі здымкі, перасыпаючы прагляд сваімі заўвагамі, вершамі...

Тым часам Лора парайла нам павячраць у рэстаране "Санджавеза" — мястэчка Сантарканжэла за пятнаццаць кіламетраў адсюль. І назва, і ідэя, і грубкі ў залах, і нават этыкеткі на бутэльках віна, як і само ягонае найменне, — "Санджавеза" (гэта — багіня вінаграднага ўраджаю), — прыдуманы Гуэра, ім намалёваны ці, прынамсі, натхнёны. Там літаральна ўсё было прасякнута ўпывам, талентам, густам творцы.

У рэстарацыі мы замовілі ўлюбёную страву маэстра. Гэта былі сальсіччы — сялянскія каўбаскі, вельмі салёныя. Пакуль гатавалася замоўленае, я пайшоў блукаць па залах, лэсвіцах, спускаўся ў сутарэнні — усюды ён, Гуэра...

На другі дзень зранку мы былі ў майстэрні мэтра, якая месціцца проста ў доме. Запомнілася, што ішлі да яе заблытанымі калідорамі, па прыступках то ўверх, то ўніз. Такі шпацир нагадаў мне інтэр'еры манастыра ў кінастужцы паводле рамана "Імя ружы" Умбэрта Эка.

І вось — майстэрня. Маленькая, сціснутая прастора, па сценах і на паліцах — безліч рэчаў, зразумела — тут і залаты "Оскар". І Гуэра побач — такі жывы, з пякучымі чорнымі вачыма, цікавымі да нас. Эмацыйна прыемны фон адчуваўся пад час нашай сустрэчы. А сам творца цёпла апрануты: вельветавыя нагавіцы, аксамітная чорная марынарка.

Прыватная гісторыя

Андрэй Дубінін і Таніна Гуэра.

"Мой дом стаіць так высока, што чуцен кашаль Бога"

Шэсць гадоў таму, 4 — 5 студзеня 2009-га, мы з жонкай наўпрост патэлефанавалі на хатні нумар Таніна Гуэра — сябра і сцэнарыста Федэрыка Феліні, Мікеланджэла Антаніні... Лора, ягоная жонка, вельмі проста адказала на наша тэлефанаванне: "Заязджайце!" Што ж, мы з радасцю выправіліся туды, дзе, як пісаў Гуэра, "...дом стаіць так высока, што чуцен кашаль Бога".

Гуэра прымае гасцей.

Чым не кадр з "Амаркорда"?

Пра што гутарым? Размова — пра нядаўнюю падзею з іх асяродка: Міхалкоў і Хамдамаў, канфлікт з фільмам. Вось мастачка з Арменіі, цудоўная, хутка прыедзе жыць у гасцявым дамку. Тут маэстра паказвае керамічныя статуэткі, ім распісаных. Пытаюся, ці не "ад Шагала" ўпльбы (ну сапраўды: дужа падобныя). Гуэра нават скарывіўся: "Дзе Шагала?..."

Затым паказваю яму свае работы, тлумачу, і раптам — Таніна адразу пачынае вы-

думляць, імправізаваць, як ён можа мне дапамагчы выжыць (а на той час надарыўся крызіс у Еўропе), пачынае казаць, якія карціны я буду — павінен — пісаць (вырашае за мяне: нацюрморты). Бо ён тады, праз знаёмых галерыстаў, дапаможа іх прадаць. Вось так хутка, фантазмагарычна, лёгка, прыгожа. Зразумела, я нават не думаў пра такое. І гэтая чулінасць Гуэра да мастакоў увогуле, скіраванасць на дапамогу садзейнічала таму, што вакол яго

гуртавалася нямала рознага люду...

Раблю, як пасля зразумеў, хітры ход: дастаю свой малюнак рук сангінай, прашу прыняць у дар. Падпісваю, а маэстра адразу выносіць сваю літаграфію, падпісвае нам. Просіць мяне паставіць важкі планшэт на мальберт, кажа, што пабачымся за абедом. Лора вядзе па гарадку на экскурсію. Горад — яго. На будынках, простых дамках, — безліч керамічных плакетак з вершамі Таніна. Напрыклад: "Гэтыя сцены цалатаў вачыма Далай-лама: тут жыў манах, які пераклаў упершыню тыбецкую мову на лацінскую". Так, за гэтым прыязжаў у Пенабілі Далай-лама: каб падзякаваць родным мясцінам італьянскага манаха, што склаў першы слоўнік тыбецкай мовы. А пасля яны разам з Гуэра глядзелі ў мясцовым тэатры спектакль...

Абедаем, п'ём віно (зразумела, "Санджавеза" з малюнкам на бутэльцы ад Гуэра). Смяецца: чаму мы не нахіляем талеркі, каб даесці суп, як звычайна робяць "рускія". Каб парадаваць маэстра, усе разам шкрабаем лыжкамі ў нахіленых талерках. Пасля ходзім па пакоях, разглядаем падарункі. Ён тлумачыць: гэта — на юбілей ад "Табакеркі", тое — малюнкi Хамдамава... Рустычная шафа з дошак — па ягоных эскізах, як амаль і ўсё вакол. Плакетка "Упершыню пасля вайны паглядзеў на мятлушку і не захацеў яе з'есці" (пасля нямецкага палону). Ідзём у сад. Там — капліца Таркоўскага, бронзавыя мерыдыян. Гуэра тлумачыць, паказваючы ў бок міжгор'я: "А там — Рубікон, той самы..."

Увечары збіраемся ў дарогу, і Таніна дае пачастунак — сваю бутэльку "Санджавеза", мандарыны. Пытаю, як адсюль выехаць у бок Рыма. Ён пачынае тлумачыць, а я падсоўваю

Лантэрна ў памяці пра Талстога.

яму ягоную кнігу, кажучы: "Малюйце план тут". Гуэра смяецца, маўляў, разумее хітрыкі, і кажа: "Ведаеш, колькі каштуе аўтограф?" Ды ўсё ж малюе. Затым дастае стос розных сваіх кніг, падпісвае. Абдымаем, цалуемся...

Мы паехалі. Ды адчуванне геніяльнасці чалавека, яго бачання, вобразаў — са мной дагэтуль...

P.S. Скончу таксама кадрам у стылі "Амаркорда", зробленым жыццём. Падораную бутэльку "Санджавеза" выжлукціла (інакш і не скажаш) гаспадыня кватэры ў Мінску, якую мы тады здымалі. Усё правільна, бо так было б і ў "Амаркордзе".

Андрэй ДУБІНІН, мастак

З працягам...

(Працяг. Пачатак у № 49 — 50 за 2014 г.)

Уладанні Сапегаў

Уладальнікі прыватных замкаў для абароны звычайна прыцягвалі наёмныя войскі. На працягу сваёй гісторыі яны належалі розным магнацкім родам, але большай часткай іх гаспадарамі былі Сапегі. Прыватнаўласніцкія замкі будаваліся, рамантаваліся, утрымліваліся за кошт уладальнікаў. Яны ж арганізавалі і абарону ўмацаванняў, хаця ў пэўныя часы на іх абарончыя здольнасці магла разлічваць і дзяржава. Полацкае Княства было зацікаўлена ва ўмацаванні замкавых тэрыторый. Але і

мак. Была тут і штучная сажалка, злучаная пратокай з возерам. Па ёй праходзіў драўляны мост, які вёў ад уезда да цэнтра заходняй сцяны.

Чатыры друйскія замкі

У Друі было ўсяго чатыры замкі, якія па чарзе зніклі ў сувязі з частымі ваеннымі дзеяннямі. Па меркаванні польска-беларускага гісторыка Отана Гедэмана, Стары замак месціўся на левабярэжжы ракі Друікі. Новы Друіскі замак, з дня першай згадкі якога ў "Хроніцы" Г.Вартберга сёлета спаўняецца 640 гадоў, пазначаны за 11

Ключы да замкаў

Друі. Новы замак у час паводкі ўвесну.

Што засталася ад муроў Браслаўшчыны?..

гэта, на жаль, не зберагло іх ад далейшага разбурэння.

У 1504-м Ян Сапега атрымаў дазвол ад Вялікага Князя Аляксандра пабудаваць у Іказні замак, дзе пастаянна знаходзіўся вялікі гарнізон. (Сёлета якраз споўнілася 510 гадоў з дня заснавання Іказні.) Важнае значэнне ўмацаванне адыграла ў войнах XVI — XVII стст. Аляксандр Гваньіні ў сваіх падарожных нататках адзначае: "...Іказня. Замак мураваны і места драўлянае над ракой (возерам) той жа назвы.

Ад Браціслава за дзве мілі знаходзіцца". У 1515 годзе Іказнеўскі замак быў узяты рускімі войскамі і спалены. Потым — адноўлены. Канчатковы заняпад крэпасці здарыўся пасля Паўночнай вайны. Руіны разабрала мясцовае насельніцтва на будаўнічы матэрыял...

З Радзівілаўскай карты 1613-га вядома, што Іказнеўскі замак меў надзвычай цікавую кампазіцыю. Складаўся з каменнага палаца, сцен, якія абкружалі двор, дзвюх рагавых вежаў. Абарончыя муры ўзвалі з каменя і цэплы ў тэхніцы паласатай муроўкі. Асноўную частку вострава займаў падза-

міль ад Дынабурга (сучасны Даўгаўпілс), уверх па Дзвіне. Улічваючы, што адна нямецкая міля роўная прыблізна 5 км, згаданы Новы замак можна лакалізаваць на месцы сучаснай Друі. Спасылаючыся на навуковыя працы вядомага археолога Людмілы Дучыц, калі правабярэжную частку Друі атаясамліваць з Новым замкам XIV ст. (менавіта тут фіксуецца культурны слой), то можна зрабіць выснову, што левабярэжная яе

Працяг артыкула чытайце ў наступных нумарах "К".

частка (уласна Друі, або Стары замак) магла ўзнікнуць значна раней, але археалагічныя раскопкі тут не праводзіліся.

З тактычнага пункта гледжання, месцазнаходжанне Друіскага замка нельга было лічыць удалым. Не зусім зразумела, чаму замак займаў нізкі і малы выступ каля ўпадзення Друікі ў Заходнюю Дзвіну, бо вядома, што вясной ён пастаянна затопляўся. Акрамя таго, з усходу над выступам знаходзілася гара, якая пры заняцці яе праціўнікам магла быць выкарыстана для ўсталявання артылерыі і абстрэлу замка. І ўсё ж, як сведчыць "Полацкая рэвізія", ён быў пабудаваны менавіта тут...

Гліняныя тытунёвыя люлькі.

Ірына САКАЛОЎСКАЯ, навуковы супрацоўнік па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Браслаўскага раённага аб'яднання музеяў

Т Э К С Т

Канешне, як лыжку да абеду, так падарункі пажадана атрымліваць якраз да свята. На жаль, мінчане — увогуле Беларусь — не атрымалі доўгачаканага прэзента да новага, 1959 года: крыху не паспелі будаўнікі. Але ж 31 студзеня новага года Беларусь атрымала навагодні падарунак, запознены на месяц. Гэта было ўжо трэцяе месца размяшчэння цырка ў межах гарадскога парку. Першае — у новай, перадаваёнай, гісторыі горада — высілася на пляцоўцы амаль па-за ўваходам у парк Прафінтэрна з боку цяперашняй вуліцы Янкі Купалы: крышачку ўправа — там і цяпер вялікая вольная пляцоўка, а пару дзесяцігоддзяў таму яшчэ аглядаліся ў траве шырокія прыступкі, што вялі ў напустацыянарны цырк. Пра гэта раскажыце мне славуці асілак Яўген Мілаеў — першы з цыркачоў народны артыст СССР, першы ж Герой Сацыялістычнай працы, першы муж Галіны Брэжневай.

смеху, авацы, рыкі драпежнікаў, пстрычкі шамбер'ераў разносіліся цёплымі летнімі вечарамі па бліжэйшых кварталах, па-над набярэжнай, па алях парку, збіраючы натоўпы адпачываючых. Людзі, спакусіўшыся на прадчуванне свята, набывалі білеты ў цырк. Але большасць збіралася проста паслухаць гукі музыкі ў выкананні адзінага тады ў Мінску джаз-аркестра Барыса Райскага.

Уладзімір АРЛОЎ, кінарэжысёр

ка-запрашэнне з профілем Сталіна: у 1946 годзе па закліку "гістарычнай радзімы" грамадзяне былой царскай Расіі — музыканты абодвух аркестраў — перабраліся ў СССР. "Лундстрэмаўцы" аселі ў Казані, джаз Райскага пасля працы ў розных цырках краіны назаўсёды заняў аркестравую ложу ў Мінску. Высокі прафесіяналізм спрыяў таму, што аркестр нашага цырка артысты, якія гастралювалі ў Мінску, лі-

Тут прадугледжвалася ўтрыманне ўсіх відаў жылля: ад прагных да цягла малпачак да жыхароў Арктыкі — белых мядзведзяў. У цокальным памяшканні — шматлікія стайні: на манеж коней выводзілі па пандусе з драўляных цурчак, каб непадкаванымі коні не пабілі капытоў. На ўзроўні манежа — сланоўнік з каванымі кольцамі ў падлозе: для ланцугоў, якімі ўтрымліваюцца паміж выступленнямі гіганты Афрыкі. Побач — светлае памяшканне, якое ў залежнасці ад набору жывёл называлася "тыгратнік", "львятнік" ці "казлятнік", другое — для

31 студзеня будаўнікі здалі аб'ект, і літаральна наступным днём артысты пачалі асвойваць манеж, "таптаць пілавінне" — тады менавіта ім ён быў засыпаны. 10 лютага — генеральная рэпетыцыя, наступным вечарам — прэм'ера. Асляпляльна бліснулі прахейтары. Джаз-аркестр пад кіраўніцтвам Барыса Райскага грывіну цыркавы марш. На манеж выйшаў мажны, элегантны вядучы ў фраку — Міхаіл Фёдаравіч Кульгін. У цэнтры манежа засвяцілася вялікая пунсовая кветка з люстранымі шарами ў сярэдзіне, юная артыстка прадэклямавала верш

Т Э К С Т

Навагодні падарунак, запознены на месяц

Будынак Дзяржцырка, львы ў Свіслачы і аркестр з Шанхая

У чэрвені 1941-га, гастралюючы ў Мінску, жыў ён на цяперашняй Першамайскай, у доме па-за скверыкам, у які ўпіраецца вуліца Янкі Купалы. Калі немцы пачалі бамбардзіраваць Мінск, ён кінуўся ў цырк. А калі, зразумеўшы, што трэба спешна пакідаць горад, па-бег дадому, каб захапіць рэчы, дома ўжо не было: у яго патрапіла бомба...

Тады ж дрэсіроўшчык марскіх ільвоў Сідоркін (яго дачка Ірына ў 1950-я ўзнавіла нумар) выпусціў жывёлін проста ў Свіслачы: а куды ж і як было іх транспартаваць? Артысты, што працавалі з коньмі, паспрабавалі запрэгчы іх у дэкарэтыўныя шарабаны. Але не было ні адпаведнай вупражы, ні вазоў, ды і выпешчаныя скакуны-прыгажуні не былі прызвычаныя нешта цягаць. Артысты, ратуючыся, кінулі і коней...

У тое ліхалецце драўляна-брэзентавая пабудова разбурылася.

Барыс Кабішчар, першы дырэктар мінскага цырка.

Справа на фота бачны падмурак будучага цырка.

Пасля вайны будынак цырка ў парку Горкага выглядаў так. / Архіўныя фота з электроннага рэсурсу <http://minsk-old-new.com>

Пасля вайны дырэктар Барыс Кабішчар вырашыў узвесці амаль такі ж цырк на новым месцы: там, дзе цяпер пляцоўка для дзіцячых гульняў — злева ад галоўнага ўвахода ў парк, які атрымаў імя Максіма Горкага.

Будаваць наноў не было ні сродкаў, ні матэрыялаў, і знаходлівы дырэктар "старгавай" напустацыянарны цырк-шапіто ў адным з расійскіх гарадоў, — яго там разабралі і перавезлі ў Мінск. Аргумент для такой "аперацыі" быў неабвержны: беларусы нейкім чынам здолелі ў вайну захаваць хаця б частку калектыву...

Як артысты жылі ў вайну? Той жа Яўген Цімафеевіч Мілаеў, ледзь пазнаёміўшыся, запытаў у мяне:

— А ці жывы Міравой? Я не ведаў, пра каго ідзе размова. І Мілаеў растлумачыў:

— "Міравой" — мянушка адміністрацыйнага Мінскага цырка Віктара Майзельса, нашага ратаўніка...

І распавёў, што Віктар Рыгоровіч у вайну, "вырываючы" нейкім чынам у галадаючым тыле косткі і зрэзкі мяса для дрэсіраваных драпежнікаў, частку гэтага багацця, або "супчык", выкрываў для артыстаў, якім трэба было сілкавацца, каб "працаваць" нумары з сілавой нагрузкай. Тымі добрымі ўчынкамі і ўвайшоў адміністратар у гісторыю Мінскага цырка. Пра яго тое ж раскажыце мне ўсе цыркачы сталага ўзросту, што прыязджалі да нас на гастролі.

На шчасце, верткі адміністратар быў жывы-здоровы, плённа працаваў у нашым цырку і душэўна вітаўся з Мілаевым, іншымі артыстамі, якіх падкармліваў у гады вайны. Няхай яго забытае імя ўсплые хаця б у гэтым артыкуле: Віктар Рыгоровіч Майзельс "Міравой".

Цырк у парку імя Горкага, як кажуць, "запаліў агні". Амаль пятнаццаць гадоў гукі джазавай музыкі, выбухі

У яго музыкантаў незвычайны лёс: усе яны — нашадкі будаўнікоў і служачых чыгункі, што звязвала Расію з Кітаем. Шанхай быў цэнтрам рускай дыяспары. Там існавалі рускія крамы, навучальныя установы, цэрквы, газеты, рэстараны. Руская моладзь людзі атрымлівала кансерваторскую адукацыю.

З іх, віртуозаў ігры на некалькіх інструментах, і склаліся ў Шанхаі два джаз-аркестры — Алега Лундстрэма і Барыса Райскага. Спявак-эмігрант Аляксандр Вяцінскі ў мемуарах узгадвае пра гэта, вылучаючы гітарыста Германа Бартэна, які потым шмат гадоў граў у аркестры Мінскага цырка. У архіве дачкі Райскага, Валянціны Барысаўны, захавалася праграма шанхайскага вар'етэ, дзе ў адзін вечар гралі абодва джазы. У рэпертуары — савецкая музыка, песні, што музыканты перакладалі на ноты, праслухаўшы маскоўскае радыё. У яе ж — і ўлет-

чылі лепшым у сістэме "Саюздзяржцырка".

Але "наседжанае месца" ў парку музыканты і артысты пакінулі ў 1959-м.

Лёс савецкага цырка наогул рашуча змяніла Пастанова Савета Міністраў СССР 1952 года аб будаўніцтве ў краіне новых цыркаў. Пачалі з Мінска.

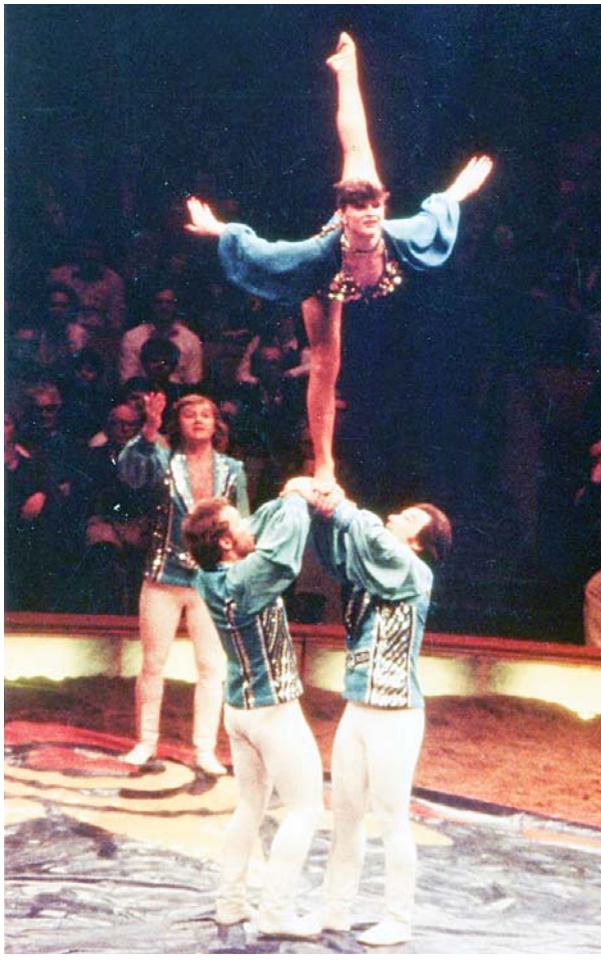
Паводле дакументаў, на скрыжаванні праспекта (тады — Сталіна) і вуліцы Янкі Купалы першую, як кажуць, рыдлёўку ўтыркнулі ў зямлю 30 кастрычніка 1954 года. Праект належыў архітэктару Уладзіміру Жукаву. Па тым жа ўдалым праекце, які палічылі тыпавым, будаваліся — з невялічкімі зменамі — цыркi па ўсім СССР. Памяшканне стацыянара было цёплым: разлічвалася на круглагодную працу. Цырк на вадзе ў нас не гастралюваў, а "Лядовае рэвю" здзіўляла, — менавіта на гэта і быў разлічаны праект!

клетак з сабачкамі, яшчэ — птушнік. Асабліва цёплым быў пакой для малпачак, завешаны дыванамі; ім акрамя бананаў ды апельсінаў па зімовым рацыёне "належыць" паўшклянкі цёплага салодкага віна. Словам, новы цырк чакаў насельнічаў-артыстаў. Але памяшканне памяшканнем, а чым збіраліся артысты адзначыць улазіны, чым планавалі здзіўляць 1 667 глядачоў (на такую колькасць быў разлічаны амфітэатр)?

Загадзя на базе старога паўстацыянара ішла вялікая падрыхтоўчая праца: рыхтавалася праграма беларускага калектыву.

1959-ы для Беларусі быў асаблівы: набліжалася 40-годдзе стварэння рэспублікі — вялікае свята!

Заканчэнне артыкула чытайце ў адным з наступных нумароў "К".

Акрабаты пад кіраўніцтвам Віктара Шаніпура, уладальніка першага ў СССР цыркавага "Оскара". / Фота з архіва аўтара

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.*

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.".
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.".
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.".
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.".
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.".

Выстаўкі:

■ Выстаўка твораў Марыі і Мікалая Ісаеўняў **"Двое пад адным дахам"** — да 26 студзеня.
■ Выстаўка **"Выратаваныя каштоўнасці"** — да 12 лютага.
■ Выстаўка **«Слуцкіх паясоў** са збору Нацыянальнага музея ў Варшаве — да 6 красавіка.
■ Выстаўка, прысвечаная 75-годдзю музея, **"Мастацтва рэстаўрацыі. Магія майстэрства"** — да 12 лютага.
■ Арт-праект **"Дрыяды"** (Ганна Герт, Дар'я Палуян, Ала Свірыдзенка, Надзея Сліжэўская): фота, авангардныя касцюмы і аўтарскія ўпрыгожанні — да 12 студзеня.
■ Выстаўка жывапісу і графікі Сяргея Кухто **"Віцебскі кентаўр"** — да 19 студзеня.
■ Праект **"У Новый год з Музе-ем!"** — жывапіс і народная творчасць, звязаныя з зімовымі святамі, Веры Салдатавай, Кацярыны Русаковіч, Веры Гаўрылюк, Таццяны Чарныш, Анатоля Волкава і Наталлі Залознай.

Філіялы Нацыянальнага мастацка-га музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст.” *г. Мінск, вул. Інтэрнацыяналь-ная, 33а. Тэл.: 327 88 78.*

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ *Спарткомплекс “Раўбічы”, Мінскі раён. Тэл.: 507 44 68.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛІНЦКАГА-БІРУЛІ Ё Г. МАГІЛЁВЕ *г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8–0222) 22 48 87.*

■ Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 00 05.*

Экспазіцыі:

- "Старажытная Беларусь".
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".
- "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст.".

Выстаўкі:

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.*

- **10** — **"Шчаўкунок"** П.Чайкоўскага (спектакль Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа). Пачатак а 12-й.
- **10** — **"Лебядзінае возера"** (балет у 3-х дзях) П.Чайкоўскага. Пачатак а 19-й.
- **13** — **"Вялікі навагодні баль у Вялікім тэатры"**. Пачатак у 20.30.
- **15** — **"Травяята"** (опера ў 3-х

■ Выстаўка **"Музей шакаладу "Nikolya"** — да сакавіка.

- Выстаўка **"Музей ёлчных цацак"** — да 15 лютага.
- Выстаўка аўтарскай лялькі **"Спадарыня лялька"** — да 1 лютага.
- Выстаўка твораў Яўгена Ждана і Аляксандра Рашэтнікава **"Грані натхнення"** — да 15 лютага.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З’ЕЗДА РСДРП *г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.*

Экспазіцыя:

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — пачатку XX стст.".
- "I З’езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея I З’езда РСДРП".

Выстаўкі:

- **"Васковыя фігуры"** і **"Аўто на далоні"** — да 1 лютага.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўка **"Гісторыя і сучаснасць беларускага хакея"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ *г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.*

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстаўка:

- **"Экзатычны свет"** — да чэрвеня.

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А. Тэл.: 237 46 94.

- Выстаўка **"Велізарныя цмокі"** — да 1 лютага.

г. Мінск, пр. Ракасоўскага, 151/1. Тэл.: 291 99 51.
Экспазіцыі:

- "Жывёльны свет Беларусі ў сезоннай дынаміцы".
- "Калыводныя жывёлы".
- "Птушкі нашага горада".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО *г. Мінск, вул. Святрдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.*

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:

- Персанальная юбілейная выстаўка мастака-пастаноўшчыка, ветэрана беларускага кіно Уладзіміра Чарнышова **"У гэтым шалёным і чудаўным свеце"** — да 19 студзеня.
- **Кінапраграмы:**
 - Мультиплікацыйная рэтра-праграма **"Зімовыя прыгоды"** — з 3 да 31 студзеня.
 - Рэтраспектыва, прысвечаная 95-годдзю кінаактрысы Мішэль Мор-

ган, **"Самая французская"** — з 6 да 29 студзеня.

- Рэтраспектыва **"Кінаметафары Федэрыка Феліні"** — з 9 да 31 студзеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬнай І МУЗЫЧнай КУЛЬТУРЫ *г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.*

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.".
- "Беларуская музычная культура XX ст.".
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".

Выстаўка:

- Выстаўка па выніках конкурсу **"Калядныя замалёўкі-2014"** — да 30 студзеня.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА *г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

- Выстаўка да 75-годдзя мастака-пастаноўшчыка кінастудыі "Беларусьфільм" Уладзіміра Чарнышова **"За парталам сэрны"** — да 6 лютага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ *г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл: 327 11 66; 203 07 92.*

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўка:

- Міжнародны выставачны праект з Музея Арміі (Стакгольм, Швецыя) **"Рэчы паміж жыццём і смерцю"** — да 25 студзеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" *г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8–01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.*
Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Вялікая і забытая"**, прысвечаная Першай сусветнай вайне, — да 18 студзеня.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP" *г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8–01596) 2 82 91, (8–01596) 2 82 70.*

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоэ"** — да 16 лютага.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА *г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.*

Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень

■ **14** — **"Не мой"** А.Адамовіча.

- **17** — **"Translations"** Б.Фрыла. *На Малой сцэне Канцэртнай залы "Мінск"*
- **15** — **"Старамодная камедыя"** А.Арбузава.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ “РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ” *г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.*

- **10** — **"Нязваны гоस्ць"** С.Бартохавай. Пачатак а 19-й.
- **11** — **"Фінт-Круазз"** Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.

З 10 ДА 17 СТУДЗЕНЯ

нараджэння ў музеі).

- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выстаўка:

- Традыцыйны кітайскі жывапіс, каліграфія тушуш па вырабе цацак з салёнага цеста).

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ *г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.*

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, каліграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Выстаўка мастацкай фатаграфіі Вольгі Сяргеевай **"Блізка"** — да 26 студзеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"** — да 31 мая.

- Выстаўка жывапісу, графікі і фатаграфіі **"Мінск — старадаўні і малады"** — да 1 сакавіка.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА *г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выстаўкі:

- Выстаўка твораў Андрэя Смаляка **"Жыццё. Жывапіс. Каханне"** — да 19 студзеня.
- Канцэрт музычнага калектыву "BON VOYAGE" **"Рытмы Сонца"** — да 17 студзеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША *г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстаўка:

- Выстаўка **"Gloria Patria"** — дакументы, карты, прадметы хрысціянскага культу з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да верасня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" *г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.*

Экспазіцыя:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА

СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМ-ПЛЕКСУ *г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.*

Экспазіцыя:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА *г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.*

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Шчамялёва"**.

Выстаўка:

- Выстаўка акварэлей і графікі Эдмунда Вялічкі **"Азірніся"** — да 17 студзеня.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ *г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.*

Выстаўка:

- **"Доблесць і слава. Даспехі і ўзбраенне XVI — XVII стст."** — да 1 сакавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ *г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.*

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- Унікальны выставачны мега-праект Руслана Вашкевіча **"Ідзі і глядзі"** — да 25 студзеня.
- Выстаўка **"Навагоднія гісторыі"** — да 1 лютага.
- Фотавыстаўка **"Гомельскі палац і мастацкія калекцыі Паскевічаў са збору Дзяржаўнага Эрмітажа"** — да 31 студзеня.
- Выстаўка **"Новае ў археалогіі Гомельшчыны"** — да 27 лютага.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца
Экспазіцыя:

- **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.

Выстаўкі:

- **"Гісторыя ў пісьмёнах"** (факсімільныя выданні старажытнарускіх летапісаў з аддзела рэдкай кнігі Гомельскай абласной бібліятэкі імя У.І. Леніна)

УВАГА!
ТУТ МАГЛА Б БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся:

- +375 17 286 07 97,
- +375 17 334 57 41 (факс);
- kultura@tut.by

— да 31 студзеня.

- **"Рэтра-Гомель"** — да 31 студзеня.

Лаўночнае крыло палаца
Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**. **Выстаўкі:**
 - Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

- Свет субтрапічных раслін і жывёл.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ *г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.*

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

■ Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
Выстаўкі:

- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна…"**.
- **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
- **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
- **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.
- **"Крылы над Лідай"** — выстаўка да 100-годдзя Лідскага аэрадрома.
- Выстаўка **"Чарадзейны куфар"**.
- Персанальная фотавыстаўка Алены Кавалёвай **"Дзень, які натхніў"**.

ЛІДСКІ ЗАМАК

- Камера катаванняў.
- Фотавыстаўка **"Захаваем на вякі"**.
- Партрэтная галерэя вялікіх князёў і каралёў.
- Фотавыстаўка **"Археалагічныя знаходкі Лідскага замка"**.
- Выстаўка рэплік **"Зброя Вялікага Княства"**.

ГАЛЕРЭІ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" *г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.*

■ Рэспубліканская мастацкая выстаўка **лаўрэатаў, стыпендыятаў і дыпламантаў** фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі — да 17 студзеня.

В.Ільіна, В.Лукашова.

- **15** — **"Блакiтная камяе"** (спектакль iдзе без аркестра) К.Брэйтбургa.
- **16** — **"Юнона" і "Авоь"** А. Рыбнiкава.
- **17** — **"Бабскi бунт"** Я.Пiццкiна. Пачатак а 19-й.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР “ЛЯПЬКА” *г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.*

- **10** — спектакль **"Дзед Мароз і шкодны Заяц"**, ёлачная праграма **"Калядная гісторыя"**. Пачатак а 10-й.
- **17** — **"Асцярожна, Соня!"** А.Усачова. Пачатак аб 11-й.